Nº. 48 Donderdag 25 November 1920. 20ste Jaargang.

Ligt ter raadpleging en lezing op de leestafels der Oost- en West-Indische Mailbooten der Kon. Hollandsche Lloyd en der voornaamste Sociëteiten, Hotels, Café's en Leesinrichtingen, zoowel hier te lande als in Oost- en West-Indië.

HET KOLONIAAL WEEKBLAD

ORGAAN DER VEREENIGING OOST EN WEST

Opgericht door Kolonel H. E. V. L. van Zuylen, 21 Maart 1900.

„Het Koloniaal belang is een algemeen Nederlandsch belang".

KANTOREN:

HOOFDBESTUUR .... } HEULSTRAAT 17, DEN HAAG.
VOORLICHTINGENDIENST .... } TELEFOON 4519.

MEDEDEELINGEN of INGEZONDEN STUKKEN moeten worden geadresseerd „aan de Redactie-Commissie", en gezonden aan de Presidente: HEERENGRACHT 7, DEN HAAG.

ADMINISTRATIE VAN HET „KOLONIAAL WEEKBLAD"
HEULSTRAAT 17, DEN HAAG, TEL. 4519.

Voor *Administratie* en *Verandering van Woonplaats* wende men zich tot den Administrateur: HEULSTRAAT 17, Tel. 4519.
Voor *Advertentiën* tot de DRUKKERIJ TEN HAGEN, NOBELSTRAAT 20, Telefoon intercomm. 2793, beiden DEN HAAG.

Muntwezen en Circulatiebanken in Nederlandsch-Indië.

—o—

In het onlangs bij de Bussy te Amsterdam verschenen zeer belangrijke, economische werk van Mr. Vissering, met bovenstaanden titel, wordt allereerst de vraag gesteld:

„Is het gewenscht om te komen tot een scheiding van het muntwezen van onze Oost-Indische koloniën en dat van het moederland?"

„Deze vraag brengt ons z.i. op een buitengewoon moeilijk terrein van ons geldwezen; de laatste jaren hebben iedereen duidelijk gemaakt hoe veelomvattend en hoe diep ingrijpend de muntvraagstukken zijn en op hoe vreeselijke wijze misstappen op dit gebied zich kunnen wreken.

DE AANDACHT wordt gevestigd op art. 2 van het Huish. Regl., luidende:
„Wie in den loop van het jaar als lid of lid-begunstiger „wordt aangenomen, is de volle contributie over dat „jaar verschuldigd, met dien verstande, dat de contri- „butie van dengene, die eerst na 1 October als lid of „lid-begunstiger wordt aangenomen, tevens geldt voor „het eerstvolgende jaar".

„Voor ons land is dit vraagstuk van zeer groot gewicht. Wij zelven, een natie van nog geen 7 millioen zielen, hebben op ons genomen de zorg voor het muntwezen van nog een vijftig millioen zielen, die leven in een zeer uitgebreid land, en wier gewoonten en maatschappelijke behoeften in vele op-

zichten sterk van de onze afwijken, terwijl ook de voortbrengingsmogelijkheden van die uitgestrekte tropische gebieden geheel anders zijn dan die van onze lage Noordelijke landen. Op dien grond reeds hebben onze muntvraagstukken een veel wijdere strekking dan vele andere landen, en zijn daarbij invloeden aan het werk, welke in andere landen ten eenenmale onbekend zijn."

Zooals de „Ind. Gids" van deze maand terecht opmerkte, is het doel van deze uitgave bepaaldelijk om de bouwstoffen te leveren voor een advies over de wenschelijkheid om thans al dan niet tot een scheiding van het muntwezen tusschen moederland en koloniën te komen. Ter beantwoording van deze vraag moet niet alleen een overzicht over de munttoestanden gegeven worden, doch moet ook de werkkring en de kracht van de Indische circulatiebank en in het algemeen de economische positie onzer Oost-Indische koloniën kortelijks in het oog gevat worden.

De schrijver laat voorafgaan een tot dusver niet gepubliceerd advies, dat hij in 1913 aan de regeering heeft uitgebracht en waarin stelling werd genomen tegen aandrang in die richting, welke o.a. in de Eerste Kamer op de regeering was uitgeoefend en die haar de benoeming van een Staatscommissie had doen toezeggen. In dit advies worde in het licht gesteld, dat destijds een scheiding zeer ongewenscht zou zijn geweest, omdat men voor teere quaesties zou zijn komen te staan ten aanzien van de vraag of Nederland dan wel Indië eventueele verliezen op het groote bezit aan zilveren munten zou hebben te dragen, omdat voorts maatregelen, die in geval van overweldiging der kolonie door een buitenlandsche mogendheid zouden zijn te nemen, niet door een staatscommissie besproken of gepubliceerd zouden kunnen worden, zonder tot groote ongerustheid aanleiding te geven, etc. De argumentatie in dit document is zoo klemmend, dat de regeering onder den invloed van dit betoog het instellen der toegezegde staatscommissie achterwege heeft gelaten.

In dit tot nu toe geheime document wees mr. Vissering er echter op, dat de vraag binnen een betrekkelijk klein aantal jaren een ander aspect zou kunnen verkrijgen, wanneer door de uitbreiding der cultures en van het muntgebied en door de werking van het in 1912 ingestelde zilverfonds het vraagstuk der zilvercirculatie een natuurlijke oplossing zou hebben gekregen, en het muntfonds aangegroeid zou zijn tot zulk een bedrag, dat Indië opgewassen zou zijn tegen de taak, een eigen Nederlandsch-Indische roepij op haar nominale waarde te houden. In een beschouwing omtrent den tegenwoordigen toestand toont de schrijver vervolgens aan, dat de oorlog den loop der gebeurtenissen ook op dit gebied aanzienlijk heeft versneld. De zilverkwestie bestaat niet meer nu ten gevolge van de groote rijzing in den zilverprijs zoo omvangrijke bedragen zilver ingesmolten en geëxporteerd zijn, dat in Indië een nijpend gebrek aan zilvergeld is ontstaan. De vraag, of Indië zelfstandig den stand van zijn wisselkoersen zal kunnen beheerschen, is volledig opgelost door de enorme expansie der cultures en de behoefte aan grondstoffen in de oude wereld, waardoor Indië's betalingsbalans buitengewoon gunstig is geworden. De scheiding, die vroeger een onderwerp van bespreking uitmaakte, heeft zich in werkelijkheid tijdens den oorlog reeds voltrokken door de onmogelijkheid van specieverschepingen, het in omloop komen van zilverbons in Nederland en in Indië, welke wederzijds slechts in het eigen land gangbaar zijn en door het op grond der zilver-hausse genomen besluit tot het aanmunten van zilver met lager gehalte, waardoor

Feuilleton.

Een tocht naar den Kloet-krater

Mr. J. C. Hartjens te Malang schreef onlangs aan het „Soer. Hdsbl.":

Sinds de eruptie van 20 Mei 1919, was deze tocht de derde, dien ik naar den krater maakte. (7 September j.l.).

Den eersten tocht maakte ik in gezelschap van eenige administrateurs van bergcultuurondernemingen, op de hellingen van den Kloet gelegen, in de maand Juli 1919, dus niet lang na de eruptie.

Als uitgangspunt werd toen de onderneming „Soember Petoeng" gekozen en werkten wij ons door den lahar Goepit en hoogerop door den lahar Badak naar boven naar den „drempel" en konden afdalen tot op den bodem van het uitgeworpen meer, welke bodem vrijwel geheel droog was, zoodat wij hem in vrijwel alle richtingen doorkruisen konden.

Het water van eenige bronnen, dat hoofdzakelijk van de kali Konto-zijde (noordkant van den krater) in den kratertrechter geloosd werd, verdampte vrijwel spontaan door de groote hitte, welke toen nog onmiddellijk onder de oppervlakte van den meerbodem (verharde top van den magma prop) heerschte.

Mijn tweede tocht had plaats van uit de onderneming „Marga Molio": ik had het voorrecht dien tocht te maken in gezelschap van o.a. ir. Von Steiger, den mijningenieur, die met den bouw van den Kloet-tunnel belast werd.

De tocht was meer interessant en afwisselend dan die door de lahars, daar men over hooge ruggen blijft loopen, welke een vrij uitzicht veroorloven, terwijl men bijna voortdurend geweldig diepe ravijnen naast zich heeft.

Men heeft onder het stijgen naar alle zijden een vrij uitzicht, meer boven komende, zoowel in den lahar Goepit, als lahar Badak aan de rechterzijde, terwijl men links van zich eerst in het geweldig diepe ravijn van „Marga Molio" en hoogerop in dien van de Nobo kan zien. Eveneens heeft men, hooger komende, een schitterend gezicht achter zich, op de verschillende bergcultuur-ondernemingen beneden zich, daarachter, meer in de vlakte, op tallooze fabrieken der Handelsver. „Amsterdam" en geheel op den achtergrond den Wilis.

Hoog boven krijgt men een vrij juisten kijk op het verloop der diverse lahars; in het Noorden kan men den loop van de kali Konto volgen, meer Noordwest den lahar Nobo, in het Zuidwesten den lahar Badak, met het splitsingspunt bij de onderneming „Tjandi-Sewoe", waar de laharstroom, na den dam te hebben doorgebroken, naar Blitar stroomde, waar de hoofdmassa zich door den lahar Badak naar de vlakte bewoog, haar bed steeds ruimer makend en ten slotte zich ombuigende en splitsende bij den Goenoeng Pegat (scheidingsberg), welke berg ook duidelijk van boven af te zien is.

Zelfs is ook een deel van den lahar poetih te zien, waar deze zich in de vlakte, bij Taloen, naar het Zuiden bewoog. Als breede, bruingrauwe linten kan men deze lahars tot aan den horizon volgen.

Van het administrateurshuis (op ongeveer 800 M. hoogte) van de onderneming „Marga Molio", bereikt men in ongeveer 1 uur het z.g.n. beneden-kamp, op circa 825 M. hoogte gelegen, na eerst de boventuinen der onderneming te zijn gepasseerd.

Op dezen tweeden tocht was er van een hoogte van ongeveer 900 M. af tot aan den krater, geen spoor van vegetatie meer overgebleven: alles was verbrand of zat dik onder zand of asch. De boventuinen van „Marga Molio" leken ten doode opgeschreven: vrijwel alle koffie en lamtoro was verbrand of gedeeltelijk bedolven onder de asch: een troosteloos aanblik der boventuinen van deze prachtige koffieonderneming.

Het tracé van den weg naar den krater, door ir. Von Steiger gezocht, verdient een woord van lof: kalm stijgend en op het laatst steil afdalend, bereikt men zonder eenige moeite den „drempel" in hoogstens $1\frac{1}{2}$ uur van uit het beneden kamp.

...wel in ons land als in Indië binnenkort nieuwe munten tot invoering zullen moeten komen. Voorts hebben de onttrekkingen van goud voor Nederlandsch-Indië tot een zoodanige vermindering aanleiding gegeven in het bedrag der door de Nederlandsche Bank gehouden gouden tientjes, dat de andere Indische vraag reeds sinds eenigen tijd alleen kan worden bevredigd door afgifte van buitenlandsche gouden munten. Er bestaat derhalve thans nog wel eenzelfde rekeningseenheid en waardemeter, doch de circulatie is in beide gebieden nagenoeg reeds gescheiden.

„In deze omstandigheden", aldus de schrijver, „is de Nederlandsche Bank tot een belangrijk besluit gekomen, met name om voor het oogenblik geen goud meer voor de koloniën af te staan. Zij is hiertoe geleid door de volgende overwegingen: De oorlog heeft den toestand in onze koloniën tegenover het moederland in die mate veranderd, dat de exporteerende macht van de koloniën tegenover het moederland zoo belangrijk is toegenomen, zóó belangrijk zelfs, dat Nederland in op het oogenblik afzienbaren tijd niet meer in staat zou zijn om het verstoorde evenwicht tusschen in- en uitvoeren tusschen die beiden door goud-betalingen te herstellen. Betalingen met goud mogen slechts gebruikt worden om te trachten een evenwicht te herstellen, indien voorzien kan worden, dat dit herstel langs normalen weg, b.v. binnen den tijd van een seizoen, weder kan nagestreefd worden; kan men de mogelijkheid tot dit herstel binnen een dergelijken afzienbaren tijd niet ongeveer met zekerheid aannemen, dan bewijst zulks, dat nieuwe invloeden aan het werk zijn, zóó machtig, dat op den duur dat evenwicht door goudzendingen niet te verkrijgen zal zijn. In die omstandigheden is het een fout om goud ter beschikking te stellen, men zou daarmede slechts een kunstmatigen toestand scheppen, waardoor de werkelijke toestand verdoezeld zou worden. Die ongunstige toestand moet door meer krachtige maatregelen bestreden worden, in de eerste plaats door opwerking van den export naar, en door inperking van den import uit het andere gebied, dat agio boven ons land doet; de prikkels, om tot verbetering van dien toestand te geraken, gelegen in hoogere wisselkoersen voor den export en lagere voor den import, mogen tijdelijk niet buiten werking worden gesteld door het scheppen van een kunstmatig evenwicht door goudzending, welk kunstmatig ingrijpen toch niet op den duur zou zijn vol te houden. Zou dat tijdstip bereikt worden, waarop de goudafgifte zou moeten worden gestaakt door onmacht om de goudzendingen vol te houden, dan zou men niet meer staan slechts voor eenen achteruitgang in koers, maar voor een ineenstorting, een „collapse", zooals thans vele landen als waarschuwend voorbeeld hebben getoond; onze groote fout zou dan geweest zijn, dat wij door onze op den duur vergeefsche pogingen tot beheersching van den wisselkoers door goudafgiften, de natuurlijke middelen tot herstel zouden hebben tegengehouden. Wij zouden dan den ongunstigen toestand voor ons land slechts in de hand hebben gewerkt, in plaats van dezen te hebben bestreden. In dergelijke omstandigheden bewijst men dus niet een dienst aan het algemeen belang door goud-afgifte, doch slechts een ondienst".

Het „Alg. Hbl." wees er op, dat in het dezer dagen verschenen jaarverslag der Javasche Bank, waarin natuurlijk de kwestie eveneens is behandeld, op de groote nadeelen voor Nederland zelf gewezen wordt, die uit de goudweigering moeten voortvloeien, zooals het duurder worden van Indische producten hier te lande en uitschakeling van het Ne-

---

Men was toen (November 1919) nog niet zeer lang bezig met de werkzaamheden in verticale schacht, welke men begonnen was op ongeveer 36 M. boven het laagste punt van den meerbodem en waarbij men tot op circa 20 M. diepte met het graven gevorderd was bij gelegenheid van ons bezoek.

Met Ir. Von Steiger konden wij toen nog gedeeltelijk over den bodem van het meer wandelen en werden wij op veel bezienswaardigs op geologisch gebied opmerkzaam gemaakt.

Den laatsten (derden) tocht ondernam ik 6 Sept. j.l. wederom vanuit de onderneming „Marga Molio". Bij het stijgen door de boventuinen der onderneming, trof mij het eerst, hoe, door krachtig aanpakken van den administrateur der onderneming, van wat bij mijn vorigen tocht op het oog af te schrijven verbranden aanplant, nog vrij veel was terecht gekomen. Door het op stump kappen der koffieboomen, de duchtige omwerking van de dikke aschlaag en den vroegere bouwkruin op de terrasjes der koffietuinen en het veelvuldig tusschenplanten van groenbemesters, als Tephrosia candida en Crotalaria usaramensis, hadden zich vele boomen hersteld. Frissche jonge uitloopers met reeds vrij veel jong en gezond uitziend blad geven voor de toekomst nog goede hoop, dat van dit verbrande gedeelte nog vrij wat te redden valt.

De weg naar het beneden-kamp is ondertusschen verbeterd en is reeds een zware Amerikaansche auto tot dicht bij het beneden-kamp gekomen; een laatste nog onvoldoende gestutte houten brug, schrikte de overmoedige motoristen eindelijk af.

Mijn tochtgenooten waren ditmaal drie leden van het zwakke geslacht; waar de oudste der dames, moeder van zes volwassen kinderen, grootendeels loopende, den geheelen tocht medemaakte en na thuiskomst nog niet over vermoeidheid klaagde, is dat geslacht nog zoo zwak niet, zooals veel „argelooze" mannen meenen!

Het intens troostelooze en daarom tegelijk imposante van den tweeden tocht was verminderd, doordat de ravijnen en ruggen reeds weer met eenige vegetatie bedekt waren. Van deze vegetatie domineerde verreweg de alang-alang, dat voor zijn bestaan al wel zeer weinig eischen stelt, waarnaast nog enkele andere grassen en struiken (sommige bloeiend, afgewisseld door balsemien, dat met haar frissche kleuren de „note gaie" in deze toch overigens nog troostelooze wildernis bracht.

In het beneden-kamp zag ik onderdeelen van den 60 P.K. Bronsmotor liggen, benevens den luchtcompressor (berekend op 7 atmosferen spanning), die bij den tunnelbouw, welke nu nog door handenarbeid plaats heeft, de boorhamers zullen moeten drijven.

Eveneens trof ik daar het 1,6 tons vliegwiel aan, welke opvoer naar den tunnel wel moeilijkheden met zich zal brengen.

Verder naar boven gaande trof mij, hoezeer sinds mijn laatsten tocht de geweldige zandmassa's in den lahar Badak door de veelvuldige regens zijn uitgespoeld, waardoor diepe beddingen van stroompjes in deze, na de uitbarsting vrij vlakke zandmassa's, zijn uitgeschuurd. Ziet men echter de enorme zandmassa's, welke in de lahars nog aanwezig zijn, dan kan men pas begrijpen, hoeveel jaren het nog moet duren voor deze naar beneden gespoeld zijn en bij bandjirs in den West moesson benedenstrooms geen last meer veroorzaken in de vlakte. (Na de laatste uitbarsting van den Kloet in 1901 heeft men vrijwel 15 jaren lang op deze wijze last nog last van de eruptie ondervonden, tot eindelijk sinds de laatste drie jaren, voor de laatste eruptie, een en ander tot stilstand scheen gekomen te zijn).

Vrij dicht bij het bovenkamp gekomen, ontdekten wij aan den overkant van den lahar Badak, in de diepte beneden ons, maar veilig boven het bandjirbed van den lahar, de tunnelopening, waar de tunnel aan de buitenzijde begint. Naast de tunnelopening ontwaarden wij een klein plateau, waarop spoedig de Brons-motor, benevens de luchtcompressor zullen komen te staan.

Het bovenkamp bestaat uit eenige verspreide en op ongelijke hoogte liggende woningen voor het personeel (genie-soldaten, enz.), werkzaam bij den tunnelbouw. Deze woningen liggen in deze eenzaamheid schilderachtig geprojecteerd tegen de geweldige, kale

derlandsch intermédiair in het handelsverkeer met Indië. Mr. Vissering erkent deze nadeelen volmondig, doch acht ze voor het oogenblik niet te ontgaan. In het verslag der Javasche Bank is er voorts op gewezen, dat de goudweigering het op peil houden der Indische metaaldekking zeer heeft bemoeilijkt. Dat het hiermede niet zulk een vaart heeft geloopen, blijkt intusschen uit een andere mededeeling in bedoeld verslag, blijkens welke het gelukt is *f* 63 millioen goud van elders te betrekken. Dit bevestigt inderdaad de opvatting, dat Indië, dank zij zijn gunstige belastingbalans, in staat is zich in de landen, waarheen zich zijn export thans voornamelijk richt, het noodige goud te verkrijgen, zonder verzwakking van den goudvoorraad in Nederland.

Ten aanzien van het Indische muntwezen bepleit Mr. Vissering thans een volkomen scheiding van het Nederlandsche en de invoering van een Indischen Roepy. Het slaan dezer muntstukken kan z.i. echter in Utrecht blijven geschieden. „De tijd is rijp voor een definitieve beslissing. Laten wij trachten thans hiertoe te komen".

Het werk is voorzien van keurig uitgevoerde illustraties op het gebied van munt- en penningkunde, de oude en nieuwe kantoren der Javasche Bank en is verdeeld in drie afdeelingen; de eerste geeft een historisch overzicht (I. De munt-toestanden welke aanleiding hebben gegeven tot de uitvaardiging der Indische Muntwet van 1859; II. De gevolgen van de Wet van 1854 en de wijze, waarop hare grondregelen werden toegepast; III. De toestanden ingevolge de groote dalingen in den zilverprijs sedert 1870 · IV. De aliengs toenemende kracht van de Javasche Bank (1875—1906); V. De opleving in onze koloniën na 1906). De tweede afdeeling geeft Munt-adviezen over afzonderlijke onderwerpen en de derde afde- ling behandelt het onderwerp, waarom dit werk eigenlijk geschreven werd: Het vraagstuk van de scheiding van het muntwezen.

Comité voor Indische Lezingen en Leergangen.

Aanvulling en verbetering van de sprekerslijst 1919.

Dr. W. van Bemmelen, te Haarlem, Emmastr. 28.
Voordrachten op het gebied van klimaat, vulkanisme, enz.

H. H. J. Doorman, te Amsterdam, Joh. Verhulststraat 22.
Voordrachten op het gebied van mijnbouw.

D. H. Engelberts, te Rijswijk, Wilhelminalaan 11.
Voor kinderen of jongelieden:
1. Hoe leven wij in Indië?
2. Een Djocja'sch hoffeest.
3. Tinwinning op Banka.
4. De Baai van Ambon en hare tuinen.
5. Een tocht naar het Diëng-gebergte.

B. M. Goslings, te Amsterdam, Keizersgracht 690.
1. Het weven in den Indischen Archipel.

Kees van Hoek, te Rotterdam, Nieuwe Binnenweg 63a.
Voordrachten van algemeenen aard voor jongelieden.

Mr. H. V. Hogerzeil, te Amsterdam, Valeriusstraat 203.
1. De Indische Scheepvaart.

rotsmassa's, den buitenkant van den krater vormende. Dit bovenkamp ligt op ongeveer 1350 M. hoogte. Van daaruit loopt men nog een vijftal minuten over een klein, smaller wordend rotsachtig pad naar boven en bevindt zich dan plotseling voor den kratermuil.

Bij onze bovenkomst troffen wij het niet; wij zaten in een dikken mist! Daar ik mij echter vast voorgenomen had, naar het steeds aanwassende meer af te dalen, daalde ik langs het bochtige en steile rotspaadje naar den „drempel" af (de dames vonden deze afdaling te „eng" en te „griezelig"). Van daaruit ging het in looppas den krater in, tot...... plotseling de mist optrok en het meer beneden mij te zien kwam. De aanblik was overweldigend!

Ik riep naar boven, dat ik het meer zag en den geheelen benedenkant van den krater; na eenige seconden hoorde ik van ver boven mij ook enthousiaste kreten, ten teeken, dat voor de dames het mistgordijn eveneens opgetrokken was. Zij, die den Kawah Idjen van aanschouwing kennen, kunnen beseffen, wat wij hier onder ons zagen. De geheele bodem van het meer was reeds eenige meters hoog door een intens groene watermassa bedekt, waarvan de kleur grillig contrasteerde met die der rotsen en zandlagen aan den binnenkant van den krater. De majestueuze „orgelpijpen" verhieven zich rechts boven mij in al haar pracht.

Al dalende, bereikte ik spoedig een „pondok", van waaruit de schacht naar beneden voert. Eenige geniesoldaten trof ik daar aan, terwijl de opzichter zich beneden in de schacht bevond, om toezicht op het werk te houden. Men is momenteel bezig om zware geteerde buizen met flensen, van op het oog „8 à 10" inwendige diameter, in de schacht af te laten zakken, welke op elkaar gezet worden er door een gereedliggenden afsluiter zullen afgesloten worden.

De werkzaamheden aan den kraterkant van den tunnel zullen n.l. gestaakt moeten worden, daar reeds ongeveer 6½ M. water in den tunnel staat. De bodem van den tunnel bevindt zich ongeveer 6 M. boven den bodem van den krater; er staat dus naar schatting 12 à 13 M. water in den krater ,een meer van nog betrekkelijk geringen omtrek vormende.

Deze natte Oost-moesson heeft den spiegel van het meer beduidend doen stijgen: de bronnen, welke haar water in den krater loozen (voornamelijk aan de Noord-westzijde), brengen ongeveer 216 liter water per seconde (overeenkomende met ongeveer 18.660 M³. per etmaal) in het meer, terwijl elke m.M. regenval dit debiet vermeerdert met ong. 1200 M³.

De eigenlijke tunnel, welke zijwaarts uit de schacht naar buiten verloopt, heeft pas een lengte van 16 M., doordat er nu water in staat, heeft men de werkzaamheden daar moeten stoppen, voor zoover het de verdere boring aan den kraterkant van den tunnel betreft.

Men boort ondertusschen aan de buitenzijde en is daar al 125 M. gevorderd van de ongeveer 1000 M., welke de tunnel lang moet worden. Hij zal een gering verval krijgen van, naar ik meen, 1 : 500, natuurlijk afloopend naar de buitenzijde van den krater, waar hij het water in den lahar Badak zal loozen.

Bij den bouw van den tunnel aan de buitenzijde van den krater, waaraan men momenteel met kracht bezig is, zal men gedeeltelijk door de geweldige andesietklomp (de z.g. „orgelpijpen") moeten heen boren. De technici ter plaatse hebben echter hoop, dat de contractie-spleten in deze harde andesietformatie, min of meer evenwijdig zullen verloopen met het verticale vlak, door de lengte-as van den tunnel, waardoor dit harde gesteente gemakkelijker splijtbaar zou zijn en dit zware werk aanmerkelijk verlicht zou worden.

Staat men daar als nietig mensch in die geweldige omgeving, dan beseft men eerst duidelijk, welk een reuzenwerk hier ondernomen wordt en onder welke moeilijke omstandigheden men in deze woestenij werkt.

Het meer dampte eenigszins en ik vernam dan ook, dat het koude water, dat door de bronnen er in gebracht wordt, door fumarolen, welke zich voornamelijk schuin onder het z.g. „kasteel" (hoogste top van den Kloet) en onder de „orgelpijpen" bevinden, verwarmd wordt tot momentheel gemiddeld ong. 50° C. Deze temperatuur-opmetingen geschieden steeds vlak onder den „pondok" in het meer en gaf de laatste opneming een temperatuur van 46° C.

J. Koning, te Wijk aan Zee, Villa ,,Maria''.
Voordrachten over koloniale politiek, litteratuur en sociaal leven in Indië.
1. Het kunstleven in Ned.-Indië gedurende de laatste jaren.
2. Een reis door Deli en een bezoek aan het Tobameer.
3. De journalistiek in Indië.

Adresverandering: H. Michelsen, 's-Gravenhage, Galileistraat 8.

Te schrappen: Mr. D. A. Delprat, P. de Haan.

De volledige sprekerslijst is op aanvrage kosteloos bij den Secretaris van het Comité verkrijgbaar.

Deventer, November 1920.

De Secretaris,
H. H. ZEIJLSTRA Fzn.

Wetsontwerp tot ontginning van Aardolievelden in Ned.-Indië.

—o—

De Memorie van Toelichting herinnert er aan, dat Minister de Waal Malefijt in 1910 een aanvulling van de Indische Mijnwet tot stand bracht om het mogelijk te maken, dat met particulieren, contracten worden aangegaan, waarbij dezen zich verbinden tot exploratie en de exploitatie van bepaalde streken of terreinen onder voorwaarden, die den Staat grootere voordeelen waarborgen dan haar zouden ten deel vallen, indien die streken of terreinen bij gewone vergunning tot het doen van opsporing of concessie tot mijnontginning worden uitgegeven.

Toen Minister Pleijte daarop in 1915 een wetsontwerp indiende ter bekoming van de machtiging van den wetgever om met de Bataafsche Petroleum-Mij. op dien voet een overeenkomst aan te gaan voor de opsporing en winning van petroleum in het ongeveer 6000 H.A. groot terrein in de residentie Djambi, werd dit ontwerp door de Tweede Kamer verworpen en een motie van de heeren Albarda en Mendels aangenomen, waarbij de wenschelijkheid van staatsexploitatie der petroleumterreinen in Djambi werd uitgesproken.

Bij de discussie over dit ontwerp was voorts door het Kamerlid De Meester een motie ingediend ten betoge van de wenschelijkheid, om de opsporing en winning van petroleum in Djambi op te dragen aan een naamlooze vennootschap, in wier gestie het land, door deelneming in het maatschappelijk kapitaal, overwegenden invloed zou hebben. Deze motie kwam ten gevolge van den loop der omstandigheden niet in stemming, doch gedurende de beraadslagingen bleek zij veler sympathie te hebben en ook Minister Pleijte vond daarin veel aantrekkelijks, waarom hij in 1917 een ander wetsontwerp, gaande in die richting, indiende. Over dit wetsontwerp werd onder dagteekening van 5 Maart 1918 een Voorloopig Verslag uitgebracht, dat de Minister van Koloniën bij zijn optreden nog onbeantwoord vond. En hij heeft aanleiding gevonden geen verdere stappen te doen tot bevordering van de totstandkoming van de in het ontwerp omschreven regeling.

Bij de behandeling der bovenbedoelde wetsontwerpen stond de vraag voorop, of de ontginning van olievelden in Ned.-Indië al dan niet door den Staat behoorde te geschieden. De voorstanders van Staatsexploitatie blijken steeds van eenzelfde grondgedachte uit te gaan, t.w. dat het land bij toepassing van andere bedrijfsvormen slechts een gedeelte van de winst zou krijgen, terwijl de rest daarvan ten bate van het particuliere kapitaal en buiten Ned.-Indië zou komen, een en ander ten nadeele van de Indische gemeenschap. Stond het vast of bestond er groote mate van waarschijnlijkheid dat het land, zelf het bedrijf ter hand nemende, zoo al geen grootere, dan toch ongeveer gelijke winsten zou maken dan bij elken anderen vorm van exploitatie, dan zou daarin voorzeker een gewichtig argument gelegen zijn, om ook de verdere mogelijkheid van dien bedrijfsvorm ernstig beraad te nemen. Als eerste voorwaarde echter voor zoodanig resultaat moet gesteld worden, dat het Staatsbedrijf dan ook in staat zij onder alle omstandigheden een zelfstandige plaats in te nemen, niet alleen op de binnenlandsche, doch ook op de wereldmarkt.

Naar de besliste overtuiging van den Minister van Koloniën bestaan zoodanige waarborgen niet. Veeleer is het tegendeel het geval, hetgeen moet worden toegeschreven zoowel aan de onzekerheid, waarin elke nieuwe aardolie-onderneming verkeert omtrent den omvang, welke haar bedrijf zal kunnen verkrijgen, als aan het feit, dat zij, zoodra de bedrijfsresultaten eenigermate gaan beantwoorden aan de verwachtingen, over het debiet op de buitenlandsche markten zich tot de groote verkoopsorganisaties buiten de Koloniën zal moeten wenden, wijl de Staat zelf in de concurrentie met die machtige organisaties nooit de vrijheid van beweging zal kunnen ontwikkelen, welke aan het aldus toegerust particulier initiatief eigen is.

In het oliebedrijf speelt het vraagstuk van het vervoer en den afzet een groote rol. Alleen dan zal het mogelijk zijn voor al het gewonnen product den hoogsten prijs te maken, wanneer de uit de ruwe aardolie bereide producten op elk gewenscht tijdstip kunnen worden vervoerd naar de plaatsen in de wereld, waar op dat oogenblik de beste prijzen zijn te bedingen. De Staat zou daarvoor op al die plaatsen, zoowel in het binnen- als in het buitenland, over opslag- en distributie-inrichtingen moeten beschikken, alsmede over de voor het vervoer van aardolieproducten geschikte bijzondere vervoermiddelen. Behalve de materieele middelen worden bovendien nog in het binnen- en buitenland verkoopsorganisaties vereischt, zuivere handelslichamen, wier gestie in geen enkel opzicht door een verband tot den Staat mag worden belemmerd. Dat de Staat voor de ontwikkeling van een zoodanig bedrijf ongeschikt is, lijdt, zegt de Memorie van Toelichting, wel geen twijfel.

Als zoodanig valt te wijzen op het betoog, waarbij de instelling in den Indischen Archipel van een regie voor petroleum en andere uit ruwe aardolie te verkrijgen producten werd bepleit. Op deze wijze zou de Staat althans binnenslands zich kunstmatig een afzetgebied kunnen scheppen, waar alle concurrentie uitgesloten zou zijn. De voorstanders van dit denkbeeld zien daarbij al dadelijk over het hoofd, dat de Staat in Ned.-Indië voor lang reeds aan derden rechten heeft verleend, om de in den bodem aanwezige aardolie te winnen en dit onder de vigueur van wetten, die een vrije ontwikkeling van den mijnbouw trachten te waarborgen en te beveiligen.

Zooals de omstandigheden thans zijn, kan het land, naar het oordeel van den Minister, slechts dan uit de Djambi-terreinen geldelijke voordeelen behalen, welke inderdaad van beteekenis zijn tegenover de steeds hoogere financieele eischen, die aan het Gouvernement gesteld worden, wanneer besloten wordt tot een wijze van ontginning, waarbij hetzij met de Koninklijke Shell-groep, hetzij met de Standard Oil Company, wordt samengegaan.

Het ligt voor de hand om, in aansluiting aan de oorspronkelijke denkbeelden, in deze de keuze te vestigen op de Bataafsehe Petroleum Maatschappij, die de in de nabijheid der Djambi-terreinen gelegen Palembangsche olievelden exploiteert en uit dien hoofde beter dan eenig ander lichaam toegerust is voor een zoo economisch mogelijke ontginning ook van de eerst bedoelde petroleumterreinen.

Het aangeboden ontwerp, dat bij den G.-G. en de door dezen geraadpleegde adviseurs in Indië instemming heeft gevonden, beoogt dan ook de oprichting van een naamlooze vennootschap, de Ned.-Indische Aardolie Maatschappij, welke ten doel heeft om een bedrijf op de bedoelde basis te voeren.

Het algemeen bestuur der vennootschap berust bij den Raad van Beheer, die tevens de Maatschappij in en buiten rechten vertegenwoordigen zal.

De Regeering zal door een en ander in den gang van zaken een zoodanige zeggenschap hebben, dat de onderneming, ofschoon naar den vorm een ge-

mengd bedrijf, in wezen het karakter van een Staatsbedrijf heeft.

Het ligt in de bedoeling, dat de rechtspersoon Ned.-Indië en de Bataafsche Petroleum-Maatschappij, aan welk lichaam tevens voor de eerste maal de directie der vennootschap zal worden opgedragen, elk voor de helft in het oprichtingskapitaal deelnemen. De Ned.-Indische Aardolie-Maatschappij zal derhalve belast worden met de exploitatie der aardolievelden in de residentie Djambi. De vrijheid voor het land om naderhand oliehoudende terreinen in Ned.-Indië rechtstreeks in eigen beheer te ontginnen, wanneer men te eeniger tijd, om welke redenen ook, daaraan de voorkeur zou willen geven, blijft dus geheel onverkort. Evenzeer zal de Regeering vrij blijven om, wanneer zij voor volgende exploitatiën den gemengden vorm blijft verkiezen, doch daartoe een samengaan, geheel of ten deele, met eenig ander lichaam mocht wenschen, naast de thans voorgestelde Aardolie-Maatschappij tot dat doel zoo noodig op soortgelijken grondslag een nieuwe maatschappij van dien aard tot stand te brengen.

Het aantal leden van den Raad van Beheer wordt bepaald op vijf, waarvan drie worden benoemd door den Minister van Koloniën en twee door de vergadering van houders van aandeelen B (andere dan die van het land). De leden worden benoemd telkens voor den tijd van vijf jaren.

Het dividend wordt tusschen den houder van de aandeelen A (in handen van de Regeering van Indië) en de gezamenlijke houders van aandeelen B (de overige aandeelhouders) verdeeld als volgt:

Zoolang het voordeelig saldo in totaal niet meer bedraagt dan 25 pCt. van het gestorte kapitaal, ontvangt het Rijk 60 pCt. en de gezamenlijke houders der aandeelen B 40 pCt. van het gezamenlijk dividend. Bedraagt het voordeelig saldo in totaal meer dan 25 pCt. over het gestorte kapitaal, dan ontvangen van het gezamenlijk dividend:

van de eerste 25 pCt. het Rijk 60 pCt., de B-aandeelen 40 pCt.;

van het meerdere tot en met 35 pCt. het Rijk 65 pCt., de B-aandeelen 35 pCt.;

van het meerdere tot en met 45 pCt. het Rijk 70 pCt., de B-aandeelen 30 pCt.;

van het meerdere tot en met 55 pCt. het Rijk 75 pCt., de B-aandeelen 25 pCt.;

van het meerdere boven 55 pCt. het Rijk 80 pCt., de B-aandeelen 20 pCt.;

met dien verstande, dat het Rijk nooit meer krijgt dan 70 pCt., de gezamenlijke houders der aandeelen B nooit minder dan 30 pCt. van het gezamenlijke dividend ontvangen.

Generaal van Heutsz-Fonds.

Te Amsterdam is dezer dagen de 15de jaarlijksche algemeene vergadering gehouden van de Vereeniging Het Generaal van Heutsz-Fonds, onder leiding van den heer J. A. Solkesz, die een jaarverslag over 1918 en 1919 aanbood.

Blijkens het verslag van het Alg. Afdeelingsbestuur in Ned.-Indië wordt aldaar voor 28 kinderen ondersteuning verleend. De steun hier te lande, welke zich in het vorig jaar bepaalde tot 113 kinderen, verminderde in het afgeloopen jaar met 13, vermeerderde met 15 kinderen, zoodat in 1919 115 kinderen werden ondersteund en opgevoed.

Uit het verslag van den secretaris, den heer C. Rossen bleek, dat buiten de genoemde vereenigingen ook met andere vereenigingen nuttig is samengewerkt. In Nederland is een bedrag van *f* 4918 uitgekeerd.

Bij de verkiezing van twee bestuursleden wegens periodieke aftreding van de heeren W. G. H. van Erp en C. Bossen, zijn deze herbenoemd.

Persoverzicht uit de Indische Bladen en Tijdschriften.

UIT DE EUROPEESCHE PERS.

Het B. B. en de Toli Toli-zaak.

In het advies van het Hooggerechtshof betreffende de gratieering van de veroordeelden in de Toli-Toli-zaak wordt o.m. als argument aangevoerd, dat het Binnenlandsch Bestuur niet alles heeft gedaan om de ramp te voorkomen, door b.v. de reis van Abdoel Moeis te verbieden, en daardoor ook de verantwoordelijkheid voor het gebeurde draagt, zoodat het niet billijk is deze alleen op de veroordeelden te doen neerkomen.

Het Binnenlandsch Bestuur ziet in deze argumenteering een beschuldiging en een verwijt jegens het corps B. B. en de *Java Bode* vraagt dan ook of het Hof dit terrein voldoende verkend heeft, de middelen daarvoor bezeten heeft en ook rekening heeft gehouden met de moeilijkheden, waarmee het B. B. heeft in deze tijden, vooral in de Buitenbezittingen te strijden.

In verband daarmee rijzen, volgens de J. B., verschillende vragen, naar aanleiding van het advies van het Hof, vragen, waarop het B. B. recht heeft een antwoord te krijgen. Die vragen zijn:

„had het bestuur het recht Abdoel Moeis — een Volksraadslid nog wel — te verbieden, de buitenbezittingen te betreden? Had het het optreden van Abdoel Moeis waarlijk kunnen verbieden? Had het door dat verbod nog niet meer koren gebracht op den molen van dien volksmenner?"

Het blad beantwoordt de eerste twee vragen ontkennend en de laatste bevestigend. Bovendien zou de macht der S. I. grooter zijn geworden, wanneer het Bestuur niet had geëischt, dat de achterstallige heerendiensten moesten worden ingehaald. En het blad, dat geen voorstander is van de harde hand in de Buitenbezittingen, noch van de heerendiensten, is nochthans van meening, dat deze diensten eenmaal opgelegd, uitgevoerd moesten worden ook, of het gezag van den bestuursambtenaar zou ondermijnd zijn door de S. I. Inderdaad maakte Abdoel Moeis zich schuldig aan gezags-ondermijning, doch het Bestuur had niet de middelen om een „ongewenscht element", Volksraadslid tegelijkertijd, te weren.

Wel zegt, volgens het blad, het Hof terecht, dat de als slachtoffer gevallen controleur over te weinig macht beschikte. Inderdaad, zegt het blad ironisch, hoe dom van dien controleur, om te veel vertrouwen te stellen in een volk, voor wie hij een vader, een steun, een beschermer was......... Dom, dat hij niet inzag wat misleiding kon doen.

En dan concludeert het blad, dat de arme misleiden niet de eigenlijke schuldigen zijn en gratie verdiend hebben. De schuldigen, dat zijn zij, die achter de schermen blijven en desnoods krokodillentranen schreien bij den moord op een bestuursambtenaar.

De Regeering, die geen enkel verwijt tot het B. B. heeft kunnen richten, zal nu in den Volksraad dienen te verklaren of zij het eens is met de beschuldigingen en verwijten van ons hoogste rechtscollege.

De *Deli Crt.* voegt hieraan o.m. nog toe: Er is nog iets waarop de Java Bode niet gewezen heeft. Sedert het optreden en poseeren van de Regeering als een ethische, is er wat iemand ons eens kenschetste als „politieke angst" onder de bestuursambtenaren ontstaan. De Regeering is ethisch en zij verwacht dat de bestuursambtenaren ethisch optreden.

Nu, na de „affaires" der heerendiensten en opstanden is het geheele B. B. daarvan dan ook wel doordrongen, ook al werd de resident der Preanger niet ontslagen na het gebeurde te Tjimareme. Die politieke angst bemerkt ieder, die als toeschouwer van nabij met het bestuursbeleid in aanraking komt, en zij komt b.v. zeer duidelijk tot uiting in de houding van het B. B. in de staking, die kortgeleden bij de Deli Spoorweg Maatschappij uitbrak.

Adviseeren, boodschappen overbrengen en vooral

de vingers niet branden ziedaar de consequenties ervan. Vooral geen dwang, ook niet daar waar een zachte dwang vaderlijke plicht en liefde jegens de massa zou beteekenen.

Onder den indruk van die politieke angst kon het B. B. op Celebes niet anders handelen dan het deed. Als het optreden van Abdoel Moeis dient bestreden te worden, dan had de Regeering dat onomwonden dienen te zeggen. Nu heeft het, integendeel, het B. B. gesuggereerd, dat het die snoepreisjes van zijn „verlichte Inlandsche lievelingen" gaarne zag. Daarom kon van het B. B. niet anders verwacht worden, dan wat de Regeering zelf leeraarde, en daarom is het verwijt van het Hof hoogst onbillijk.

Als de Regeering die „politieke angst", die in de toekomst nog tot ernstige gevolgen zal leiden, wil wegnemen, dan haaste de Regeering zich haar houding te wijzigen.

Slechte diensten.

Wij ontleenen aan een hoofdartikel van *Blanda* in de *Sum. Post* o.m.:

De aansporingen tot Nederland's jonge mannen en jonge vrouwen om een werkkring in Indië te ambiëeren zijn in dezen tijd legio, zijn aan de orde van den dag. De Landvoogd deed het bij zijn jongste openingsrede in den Volksraad zoo: „Op verblijdende wijze blijkt uit de belegging van Nederlandsche penningen vertrouwen in Indië's toekomst, doch meer is vereischt, — allereerst het afstaan aan dit land van Nederlandsch's zonen en dochteren in met Indië's ontwikkeling groeienden getale".

De heer S. J. Aay commenteert thans in een Nederlandsch orgaan deze woorden aldus: „Zeer juist gesproken! Indië kan in dezen tijd van opleving een nagenoeg ongelimiteerd aantal hoogere werkkrachten gebruiken, en ik verwonder me erover, dat hier vele jonge mannen en vrouwen in middelmatig of slecht betaalde betrekkingen blijven lummelen, in plaats van weg te trekken naar het schoone Indië met zijn zoo goede en rijke toekomst voor allen, die werken willen en kunnen".

En als hij den G.-G. in zijn slotwoord hoort zeggen: „Indië heeft behoefte aan frissche, blijmoedige werkers, hier is geen verontschuldiging voor de moeheid, elders wellicht verklaarbaar. Het is opbouwende arbeid, die om vervulling vraagt, arbeid zoo aantrekkelijk, dat het een vreugde moet zijn zich daaraan te geven. Immuun tegen de besmetting van gedruktheid, die tot gelaten afwachten leidt, pakke aan wie in dit veel gezegend land arbeidt, met het optimisme en het vertrouwen in eigen kunnen, dat onmisbaar is om welslagen te verzekeren", dan voegt de heer Aay daaraan zijnerzijds weer toe:

„Zoo is het! Ook voor menschen, die bij hun vertrek naar Indië bezield zijn met andere gedachten als het in korten tijd geld, véél geld verdienen, is er in dit wondere tropenland schoon en edel werk te verrichten, op alle gebied. Ieder kan er iets van zijn gading vinden, als hij maar zoeken wil".

Er is méér noodig, vervolgt schr. o.m., dan enkel mooie woorden om onze jonge menschen naar Indië te krijgen. Dat is voor een goed deel de salaris-, dus een geldkwestie, gelijk onlangs op zoo treffend juiste wijze werd uiteengezet in een hoofdartikel in de „Loc." over het tekort aan personeel in Indië.

Maar het is ook een kwestie van misverstand, de kwestie van de slechte diensten, door sommigen aan deze zaak, en daardoor aan moederland en kolonie, bewezen. De invloed hiervan werkt ongetwijfeld nog na, zooals ze in hun tijd sterk hun werk hebben gedaan. Schr. licht dit nader toe met voorbeelden o.a. uit de serie van „Pro en Contra", waarin in 1914 van een werkkring in Indië door Creusesol het voor en door Henri Borel het tegen werd besproken, en zegt dan o.a.: deze aftuiging heeft eigenlijk weinigen verwonderd. Waar het Contra werd toevertrouwd aan het oordeel van een man als de heer Borel, wist men wel vooruit dat er van het Pro niet veel zou overblijven. 't Was bekend, hoe hij over het leven in Indië dacht, en bovendien, hoe hij gewoon was met dikke woorden en schrille kleuren te werken en aan overdrijving zich schuldig te maken.

In 1914, toen er reeds wantoestanden wegens personeeltekort in Indië bestonden, schreef de heer Borel zijn contra, dat gepubliceerd werd in de Hollandsche organen en dus aan het adres van nieuwe krachten voor Indië, die nu met mooie woorden en wat al niet opgepord moeten worden! Schr. schreef toen in de „Sum. Post", dat de heer Borel in 't algemeen weinig oog of gevoel moet hebben voor gezonde toestanden, om, die wantoestanden kennende, aan de verergering ervan willens en wetens te kunnen medewerken. Waarom heeft de heer Borel zelf Indië niet den rug toegekeerd? Alleen in dat geval zou zijn geschrijf zin en beteekenis hebben erlangd, en zou het belanghebbende publiek in Holland reden hebben gehad om aan zijn advies waarde toe te kennen. Wat was het geval met den heer Borel? Iedere maal, wanneer hij tegenover de weifelaars en de onvaste naturen in Holland weer zijn werk had gedaan, zagen we hem, na ommekomst van zijn verloftijd toch maar weer naar dat vermaledijde Indië terugkeeren.

't Kan niet worden ontkend, dat juist dat „gaan naar Indië" zulke treffende resultaten oplevert aan wereldwijsheid en karaktervorming. En dit moet dan ook, wat de heer Borel vergeet, en meerderen met hem, geboekt worden als een zeer voorname post op de creditzijde van het leven en werken in Indië.

Schr. besluit: Dit alles mocht, dunkt ons ,nog wel eens herzegd worden, nu de aansporingen en opwekkingen van hierboven weer met de beste bedoelingen hun werk trachten te doen. De invloed van de heillooze tegen-propaganda werkt ongtwijfeld nog na, en daarmede dient dus rekening te worden gehouden. Had de heer Borel in de kwestie van Indië's personeelstekort een even werkzaam aandeel genomen als in de Indo-Chineesche kwestie, dan zou hij stellig ook op dat gebied naam hebben gemaakt. De Indo-Chineezen hebben veel meer dan Holland en Indië aan hem te danken. Den lof van beide landen mist hij. Het komt er nu inderdaad nog op aan, te niet te doen, wat hij indertijd verkorven heeft.

Reizen in Zwitserland.

De Loc. schrijft: Ten kantore van het Zwitsersche consulaat te Batavia heeft zich thans de Schweizerische Verkehrs-Zentrale te Zürich gevestigd en daar zullen aan belanghebbenden zeer gaarne informaties worden verstrekt, betreffende het reizen in Zwitserland en het verblijf in gezondheids-etablissementen, internaten, enz. Alle informaties worden gratis verstrekt. Tevens staan geïnteresseerden diverse prospectussen en brochures ter dispositie, welke eveneens gratis verkrijgbaar zijn.

Degene, die in Zwitserland wenscht te reizen, kan, indien gewenscht, een aanbevelingsschrijven bekomen voor de Schweizerische Verkehrs Zentrale te Zürich, waardoor dan den desbetreffenden persoon alle mogelijke hulp zal worden verleend, hetgeen het reizen zeer zal vergemakkelijken en veraangenamen. Alle aangevraagde inlichtingen en correspondentie te richten aan: „Office Suisse du Tourisme, p/a Schweizer Konsulat Batavia".

Een drijvende jaarbeurs voor Indië.

De *Deli Crt.* geeft een „reclame-middel" om belangstelling voor Indië te wekken: Laat Indië een drijvende tentoonstelling samenstellen, een soort jaarbeurs, die vergezeld van onze beste reclamemakers, eerst Nederland, maar daarna ook andere Europeesche landen en Amerika opzoekt, om de verre vrienden te dwingen kennis te nemen van onze omstandigheden, van onze behoeften en onze aanbiedingen.

Een flink schip gecharterd, of door onze scheepvaartmaatschappijen aangeboden, dat geladen met de producten van den Indischen bodem, met statistieken, die een blijk geven van de hier nog liggende mogelijkheden, met filmen, cijfers en propagandamateriaal naar Europa vaart. Een drijvende tentoon-

stelling, waar zakenmenschen inlichtingen en particulieren, spelenderwijs een indruk van en dus belangstelling voor Indië kunnen krijgen en die een bezoek brengt aan alle Nederlandsche havensteden, terwijl vandaar uit kleinere musea worden gevormd, die de provinciesteden rondtrekken, de scholen tot een bezoek uitnoodigen, desnoods vergezeld van een Javaansche dessa op de wijze zooals Hagenbeck en andere circussen dorpen van inboorlingen langs de Europeesche hoofdsteden geleid hebben.

Een roeiboot met glazen bodem.

In de lezenswaardige reisbrieven van Minnie uit Californië aan de *Java Bode* lezen wij o.a.:

Ook hebben we hier geprofiteerd van de groote roeiboot met glazen bodem om de zeeflora en fauna te bewonderen. *Bestaat deze practische uitvinding in onze Molukken wel?* In het midden van de boot is een soort houten bak met glazen bodem gebouwd en over den rand van dien bak zit men allen naar beneden te staren, onder een rondomsluitend gordijn, waardoor het buitenlicht niet hindert en alle concentratie op den zeebodem valt.

Dicht bij de kust blijvende wordt men dan zoo'n half uurtje rondgeroeid. Het was wel mooi, maar niet om over te roepen; de zeetuinen in onze Molukken moeten heel wat mooier zijn.

UIT DE INDISCHE PERS.

Het papier geld van ƒ 0.50. In Ned.-Indië is thans papier geld van ƒ 0.50 in omloop.

Iedereen, zegt de schrijver in de „Perniagaän" van 17 Augustus 1920, weet, dat dit papier van een leelijke kleur is, dat die kleur gemakkelijk verdwijnt en dat het spoedig scheurt.

In de praktijk bezorgt dit papier geld dan ook veel zorg aan de dessabewoners, vooral als het gescheurd is of als de deelen aan elkander geplakt zijn.

Daarbij komt nog, dat er tal van personen in de dessa aankomen, die het praatje rondstrooien dat dit papier geld niet meer gangbaar is.

De onwetende dessaman, die dit gelooft, doet uit vrees om alles te verliezen, het papier van de hand en neemt dan met ƒ 0.30 genoegen.

Stelt het bestuur er prijs op om den dessaman tegen die praktijken te beschermen, dan zal het met eenigen spoed voorzieningen moeten nemen.

Men weet wel dat de defecte biljetten op de gouvernementskantoren tegen de volle waarde kunnen worden ingewisseld en dat de oude biljetten door betere zullen worden vervangen, doch de dessaman, die niet op de hoogte van deze zaken is en die niet in de gelegenheid is het oude papier op de gouvernementskantoren te brengen en in te wisselen, zal men toch op eenige wijze tegemoet moeten komen.

Het ware zeker niet ondienstig, wanneer aan den dessaman door de hoofden bekend werd gemaakt, dat, zoolang het nummer van het biljet zichtbaar is, dit laatste ten allen tijde zijn waarde behoudt en dat bij inwisseling daarop nooit geldelijke schade behoeft te worden geleden.

Nog beter zou het wellicht zijn, wanneer bepaalde vertrouwbare persoonen in de dorpen rondgingen en het papiergeld tegen klein zilvergeld inwisselden.

De dessa-bewoners zouden op die wijze worden geholpen, hetgeen, volgens den schrijver, hoogst noodzakelijk is.

Een ernstig ongeluk in de Straat van Bali. De inlandsche Gezagvoerder Pa Hasan van het inlandsche vaartuig Si Massoer, heeft te Banjoewangi gerapporteerd, dat hij, met zijn vaartuig door een zwaren Noorderstorm in de Straat van Bali werd overvallen en dat tengevolge daarvan één inlandsch matroos en 14 inlandsche passagiers het leven lieten, terwijl hij zelf met 2 inlandsche matrozen en 14 inlandsche passagiers met de grootste moeite het leven er af hebben gebracht.

Het was hun namelijk gelukt om in de nabijheid van de Gilimanoekbaai aan land te komen.

Met betrekking tot de wijze, waarop deze ramp heeft plaats gehad, deelde hij het navolgende mede.

Op Woensdag, den 11den Augustus 1920, verliet de Gezagvoerder de plaats Sendang op Noord-Bali.

Lading was niet ingenomen, doch er waren 43 mannelijke inlandsche werklieden aan boord, die naar de onderneming van den heer Vardon moesten worden overgebracht.

De bemanning van het vaartuig bestond uit 3 personen, met inbegrip van den Gezagvoerder.

Nadat het Stoomschip Sloet van de Beele en iets later het Stoomschip „Valk" 's morgens goed en wel waren gepasseerd, stak, 's namiddags ten 2 ure, een geweldige Noorderstorm op, vergezeld van kletterenden regen, die de zee in hevige beroering brachten, en tengevolge waarvan het vaartuig veel water maakte.

De groote mast brak en, tot overmaat van ramp, geraakte het vaartuig lek, terwijl het spoedig daarna kantelde.

De Gezagvoerder met één matroos en 14 opvarenden hielden met kracht de praoe vast, doch de anderen werden verplicht in zee te springen.

Van hen heeft men het laatst gezien, dat 2 hunner bamboestaken vasthielden.

Het vaartuig en de daaraan hangende mannen, werden door stroom en wind langs de kust van Banjoewangi voortgedreven tot 's avonds 8 uur, op welk tijdstip de storm tot bedaren kwam.

Het vaartuig wist men toen gelukkig om te keeren en kon men daarmede, zoo goed en zoo kwaad als het ging, den wal bij Tandjong Pandean bereiken.

Van de andere personen werd sedert niets meer vernomen.

Van de 43 inlandsche passagiers bereikten slechts 14 den wal.

De schade, welke aan het vaartuig werd toegebracht, werd door den heer Vardon vergoed, doch of ook de belangen van de overlevenden werden behartigd, werd niet vermeld.

Het bezoek van den Gouverneur-Generaal en Mevrouw van Limburg Stirum aan Pladjoe (Palembang). Den 3den Augustus 1920 stoomden twee torpedobooten, die het stoomschip „Alting" begeleidden, de Moesirivier op naar Palembang.

Op laatstgenoemd stoomschip reisden de Gouverneur-Generaal en Mevrouw van Limburg Stirum met gevolg, die een bezoek brachten aan de Residentie Palembang.

Het bezoek aan Pladjoe, alwaar de petroleuminstallaties en établissementen van de „Koninklijke" zijn gelegen, had den volgenden dag plaats, terwijl de Resident van Palembang toen mede tot het gevolg van den Landvoogd behoorde.

De autoriteiten werden ontvangen door den Administrateur van de Bataafsche Petroleum Maatschappij en zijn ambtenaren, terwijl, nadat de fabrieken in oogenschouw waren genomen, de nabijgelegen kampongs werden bezocht, die op sommige plaatsen met eerepoorten waren versierd.

Onder hen, die hulde brachten, behoorden een 20-tal inlandsche schrijvers met hunne vrouwen.

Een jong inlandsch meisje overhandigde een schoone bloem aan Mevrouw van Limburg Stirum, terwijl een der schrijvers woorden van welkom sprak, welke op minzame wijze door den Landvoogd werden beantwoord.

Dit geschiedde in de Nederlandsche taal, doch de toespraak werd door den Resident van Palembang in de Maleische taal overgebracht.

Mevrouw van Limburg Stirum gaf vervolgens aan alle aanwezige inlandsche dames de hand en toonde een bijzondere belangstelling aan het meisje, dat de bloem had overhandigd.

De schrijverswoningen en die in de Europeesche wijk werden nog bezocht, waarna een oogenblik werd vertoefd in de Europeesche sociëteit „Unitas", waar versnaperingen werden rondgediend.

Des namiddags ten 3 ure keerde het hooge gezelschap naar de hoofdplaats Palembang terug, gevolgd door de voornaamste ambtenaren van de Bataafsche Petroleum Maatschappij.

(Neratja, 14 Augustus 1920).

UIT DE CHINEESCHE PERS.

De passar malam te Soerabaya van 11 tot 20 September 1920. Er had zich ter hoofdplaats Soerabaya een Bestuur gevormd, dat zich ten doel stelde, de passar malam in dit jaar, van 11 tot 20 September, met opgewektheid te vieren en de opbrengst daarvan te doen strekken in het belang van verschillende Chineesche en andere vereenigingen ter hoofdplaats, n.l. 60 % voor de Tiong Hoa Hwee Kwan-Vereeniging;
15 % voor de Kiauw Tong Hak Hauw;
10 % voor de Tjien Boen Hak Hauw;
7½ % voor de Tong Bong Gee Kiok en
7½ % voor de Poetri Boedi Sedjati-Vereeniging.

De amusementen en attracties bestonden uit:
1. Het Bandongsch dames Strijkorkest.
2. De Angkloeng van Garoet.
3. de Srimpies van Solo.
4. De Tokkelmuziek van Mangkoenegoro.
5. De Balische Wajang.
6. Dajaksche schermutselingen.
7. De Bandoengsche Wajang.
8. De Pootechie (?) van Shanghai.
9. Solosche Tandakkers.
10. Sportoefeningen van de Gymnastiekvereenigingen.
11. De Chineesche Sportvereenigingen.
12. Muziek en padvinders van de Chineesche scholen.
13. Openlucht bioscoop.
14. Vuurwerk.
15. Topeng van Soerabaya.
16. Krontjong concours.
17. Honden tentoonstelling.
18. Bloemententoonstelling.
19. Fietsencorso.
20. Carnaval.

Er was dus voor afwisseling gezorgd.

Voor het Bloemencorso waren 3 gouden voorwerpen als prijzen uitgeloofd, zoomede 3 geldprijzen van f 200.—, f 50.— en f 75.—.

Voor het fietsencorso 3 gouden voorwerpen.

Voor het carnaval 4 gouden voorwerpen en 2 zilveren voorwerpen.

Voor het Krontjongconcours van de hoofdplaats 3 gouden voorwerpen en van het overig gedeelte van Java 3 gouden voorwerpen en 3 geldprijzen van f 200.—, f 150.— en f 75.—.

Voor de hondententoonstelling 6 prijzen.

De gevolgen van het boycotten der Japanners in Ned.-Indië door de Chineezen aldaar. Tengevolge van de boycotbeweging tegen de Japanners. zijn tal van Chineezen, die bij Japanners in dienst waren, in moeilijke omstandigheden geraakt, schrijft men in de „Perniagaän" van 14 Augustus 1920.

Niet alleen dat zij het werk staakten en dientengevolge zich zelven werkloos maakten, doch nieuw werk was moeilijk te vinden, zoodat zelfs in het gewoon dagelijksch levensonderhoud niet kon worden voorzien.

Voor de groote tokohouders, die, tengevolge van de boycot, geen handel wenschten te drijven met de Japanners, was deze beweging niet zoo ernstig.

Zij tastte de handelszaak niet belangrijk aan en de geldelijke welstand der Chineezen was voldoende krachtig. Doch voor den kleinen man en meer in het bijzonder voor den Chineeschen koelie, was de toestand veel bezwarender en het behoeft dan ook niet te verwonderen, dat reeds enkelen hunner, noodgedwongen, tot hunne Japansche werkgevers teruggekeerd werden.

Wanneer zij toch om hulp verzochten bij de Chineesche landgenooten, dan was het antwoord gewoonlijk, dat men van voldoende personeel was voorzien, terwijl de Europeanen verklaarden, dat er geen plaats was.

De Chineesche tokohouders, die wel steun wilden verleenen, waren echter niet genegen meer dan f 25 per maand als loon te geven, een bedrag, waarvan niemand in den tegenwoordigen tijd rond kan komen, terwijl de Japanner vroeger f 125.— gaf.

Ten slotte was hiervan het gevolg, dat het overgespaarde geld spoedig was verbruikt, de goederen in het pandhuis waren gebracht en dat de menschen in groote moeilijkheden verkeerden.

Terugkeer tot den Japanschen werkgever, die het loon intusschen van f 125 op f 150 per maand en de jaarlijksche gratificatie van 1 op 2½ pct. had gebracht, mag den Chineeschen werknemer dus zeker niet ten kwade worden geduid.

De schrijver gebruikt deze gelegenheid om eens het woord te richten tot de Chineesche groothandelaren en hen af te vragen, wat zij als werkgever denken te doen in het belang van den werknemer in dezen tijd, waarin zoowat iedereen het werk staakt, en beide categorieën vijandiger tegenover elkander staan dan ooit.

Het hoofddoel der Chineesche handelaren is het oppotten van geld, terwijl het schijnt, dat ze huiverig zijn om aan den werknemer eenig geldelijk voordeel te gunnen.

En toch moesten zij begrijpen, dat zij bij het vormen van dat groot-kapitaal in niet geringe mate afhankelijk zijn van de arbeidsprestatie van den koelie of werknemer.

Doch waar het eigen belang der Chineesche heeren een veel te groote rol speelt, en men geen open oog en oor heeft voor de sociale belangen van den werknemer, daar kunnen conflicten niet uitblijven.

Wat zouden de wederzijdsche belangen niet kunnen worden bevorderd, wanneer de werknemer bijv. in de gelegenheid werd gesteld om naar vermogen aandeelen te nemen in een fabriek, waar hij te werk is gesteld.

Wetende, dat door zijn arbeid en vlijt, ook hij jaarlijks de voordeelen daarvan zou genieten, zou de werkman er niet aan denken tot staking over te gaan.

Doch zoo ver is men nog lang niet.

De 4 suikerfabrieken van den Majoor Oei Tiong Ham zijn in een Naamlooze Vennootschap ingebracht voor een kapitaal van 40 millioen gulden met 400 aandeelen van f 100.000.—, waarvan 395 in handen zijn van den Majoor zelf.

Voor geen werknemer is onder die omstandigheden dus kans om zich geldelijk in de onderneming te interesseeren.

En zoo is het bij de meeste kapitalisten. Aaneensluiting is voor de Chineesche werknemers het eenige middel om verbetering in hun toestand te brengen, doch de daarvoor noodige leiders zijn niet aanwezig.

LITERATUUR-OVERZICHT.

Algemeen Landbouwweekblad voor Ned.-Indië.

Oorspronkelijke bijdragen in No. 15: Vooruitgang Hevea-cultuur. Selectie-Contraselectie, door C. M. Hamaker. — Hoe klopt dat? door J. van Baalen (handelt over de bruine binnenbastziekte der Hevea). — Het snoeien van thee in de Preanger, door Van Uffelen. — Het Landbouwcongres te Manilla, door D. N. — Uit veld en dessa (VII. Dessafeestjes), door Dessaman. De rest van den inhoud kunnen wij niet vermelden, daar in het door ons ontvangen ex. van No. 15 de blz. 336—346 dubbel voorkomen, terwijl het laatste gedeelte ontbreekt.

De Economist.

In het 15 Nov.-Nr. een bijdrage van Prof. Mr. J. C. Kielstra over „De open-deur-politiek in de Koloniën en vermeerdering der wereldproductie". Schr. zegt, dat men de economische achterlijkheid der inlandsche volken niet uit hun indolentie in laatste instantie kan verklaren. Deze zelve wortelt immers in diepere oorzaken, in de eerste plaats in de wijze van voortbrenging, welke in de inlandsche maatschappij overwegend nog staat in het teeken der zoogenaamd gesloten huishouding. waarbij identiteit bestaat tusschen voortbrenger en verbruiker. Verbetering kan eerst komen, wanneer het besef wordt gewekt van het belang eener indirecte boven de directe wijze van voortbrenging. Men moet dus bedacht zijn op de aanmoediging van het ruilverkeer met en binnen de koloniën. De weg die leidt tot vermeerdering der wereldproductie door ontplooiing van het volle productieve vermogen, dat nog in de koloniën schuilt, loopt over geleidelijke ontwikkeling van het handelsverkeer in die gebieden. Indien alle koloniseerende volken hun koloniën zich zoo spoedig mogelijk deden aanpassen aan de meer doelmatige productie-methoden van het Westen, indien zij daarmede de inlandsche be-

volking een prikkel van eigenbelang deden gevoelen om haar productief vermogen ten volle aan te wenden, dan zou daarvan nu al bij toepassing der open-deur-politiek een niet onbelangrijke vermeerdering der wereldproductie het gevolg kunnen zijn.

Indië. Geïllustreerd Weekblad.

Inhoud van afl. 33: Arowakken (vervolg), door N. (met afb. van in het gelaat getatoueerde Indianenmeisjes uit Zuid-Guyana). — Over het stamwezen in Oost-Indië. VI. Gezins- en familiewoningen, door L. (met fraaie illustreering). — Een Indische geschiedschrijver minder, door Johan Koning (Een lijkzang op het onlangs gestaakte „Weekblad voor Indië", dat gedurende 16 jaren de belangrijkste gebeurtenissen in Indië vastlegde in woord en beeld). — Om de kruidnagelen, door H. W. Bredée (vervolg). — Wat de Javaansch-Mohamedaansche bevolking voor godsdienstige of liefdadige doeleinden zooal opbrengt (vervolg).

In- en Uitvoer.

Dr. H. C. Prinsen Geerligs wijdt in het Nr. van 17 dezer eene beschouwing aan den kokospalm (tevens eene bespreking inhoudend van het onlangs verschenen werk van Dr. F. W. T. Hunger: Cocosnucifera, Handleiding voor de kennis van den cocospalm in Ned.-Indië, enz., 2e druk). Aan die beschouwing ontleenen we de volgende gegevens omtrent een voornaam product van den kokospalm: de copra (d.i. de gedroogde kern van de kokosnoot).

In het jaar 1885 bedroeg de waarde van den copra-uitvoer uit Nederlandsch-Indië iets meer dan 300.000 gulden, terwijl zij in het jaar 1914 bijna 61 millioen gulden groot was. Door de groote stremming van het verkeer tengevolge van den oorlog werd de uitvoer van copra zeer bemoeilijkt, zelfs stond gedurende het grootste deel van 1919 de handel in copra van Ned.-Indië geheel stil, daar er geen scheepsruimte voor het artikel ter beschikking kon worden gesteld; eerst in September kwam er in dien toestand verbetering.

Als een direct gevolg van de groote opstapeling van copra, die niet kon worden afgevoerd, heeft men zich in Ned.-Indië gedurende de oorlogsjaren met kracht op de bereiding van copra-olie toegelegd. Thans bestaan er alleen op Java meer dan twintig oliefabrieken, zoowel kleine als groote, terwijl op de Buitenbezittingen die industrie op Sumatra, Borneo, Celebes en Bali eveneens op verschillende plaatsen wordt uitgeoefend. Op het einde van 1920 zal de capaciteit van al die fabrieken veilig op 400 millioen kilo olie worden aangenomen, waarvan het bedrag van copra-olie ongeveer 380 millioen kilo zal uitmaken. Om die hoeveelheid te kunnen verkrijgen, zal de industrie 600.000 tot 650.000 ton copra noodig hebben, welke hoeveelheid door Ned.-Indië in gunstige jaren zal kunnen worden geleverd.

Bedroeg in het jaar 1914 de uitvoer van copra-olie uit Ned.-Indië nog slechts 281.911 Liter, daar steeg zij in 1917 tot 30.665.226 en in 1918 tot 28.527.779 Liter.

De verzending der copra-olie geschiedt, behalve in houten vaten en in ijzeren drums, ook wel „in bulk", d.w.z. ingepompt in een dubbelen wand van een schip, terwijl de N. V. Oliefabrieken Insulinde haar eigen tankschepen heeft.

Nu de oorlog voorbij is, behoeft er niet aan getwijfeld te worden of die handel in copra-olie uit Ned.-Indië zal een vaste plaats op de wereldmarkt blijven behouden. Of evenwel het hooge peil, tot waar de handel tijdens de oorlogsjaren is opgeklommen, op den duur bestendigd zal kunnen worden, moet voorloopig worden afgewacht.

Eenige uitvoerproducten van Ned.-Indië.

Verschenen is Publicatie No. 5, 1920, van de Afdeeling Handel van het Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel te Buitenzorg, handelend over: Uitvoerproducten van Ned.-Indië. 1. Kemiri-olie. 2. Balam- en Soenteipitten. 3. Drakenbloed. 4. Patchouli. Deze uitgave vormt een voortzetting van de serie productenbrochures, waarmede een aanvang werd gemaakt in 1916 door het geven van een werkje, getiteld: Producten van de Cassave en die vervolgd werd in 1919 met het publiceeren eener verhandeling over Sago- en Sagoproducten.

De Indische Mercuur.

Inhoud van No. 47: Kroniek van de voortbrenging en de verdeeling van de suiker, door Dr. H. C. Prinsen Geerligs (vervolg). — Over verbreiding en bestrijding van eenige ziekten onder de arbeiders in de tropen, door Dr. W. J. Bais, besproken door Dr. C. H. L. Baelde. — Prospecting for oil and gras, by L. S. Panyity, besproken door Dr. L. Rutten. — Kamer van Koophandel en Fabrieken te Amsterdam. (Overzicht over het jaar 1919, waarin korte mededeelingen over toestanden in Ned.-Indië, Suriname en Curaçao). — Kultuurberichten (Rijstcultuur als grootbedrijf in Ned.-Indië. — Rubberproductie. — Rubbercrisis). — Kleine mededeelingen (Ricinusboonen en Ricinisolie). — Arbeidsverhoudingen (Kolonisatie van Javaansche werklieden ter Oostkust van Sumatra, overzicht van een rapport van den hr. C. Lulofs). — Verder een uitvoerige literatuur-opgaaf van vetten, olieën en wassen.

Papierfabriek in Ned.-Indië.

Bovengenoemd Ind. Merc.-Nr. bevat, onder de rubriek „Industrieele mededeelingen" het navolgende: In aansluiting met ons bericht betreffende „Papierfabricage in Ned.-Indië", voorkomende in het nummer van 5 November j.l., kunnen we thans mededeelen, dat de oprichting van de eerste papierfabriek in Ned.-Indië binnen afzienbaren tijd te verwachten is.

Door den heer Van der Waerden, regeerings-gedelegeerde bij de commissie tot ontwikkeling van de fabrieksnijverheid, werden van uit Bandoeng onderzoekingstochten ondernomen door het Westelijk deel der Preanger, het Buitenzorgsche en de residentie Cheribon, teneinde te bepalen, wat de beste plaats zal zijn voor het neerzetten der fabriek. Eene beslissing is in deze nog niet genomen.

Het initiatief tot de oprichting gaat uit van de naamlooze vennootschap Papierfabriek „Gelderland" te Nijmegen en de firma Rupe en Colenbrander te Indramajoe, die in combinatie de plannen zullen uitwerken.

Zooals we reeds eerder vermeldden, zal als grondstof rijststroo worden gebruikt, waarmee, blijkens de proeven in Holland genomen, uitstekende resultaten zijn verkregen. Het daarvan vervaardigde papier wordt den laatsten tijd reeds ter Landsdrukkerij te Weltevreden met succes gebruikt.

Hindia Poetra.

No. 9 van den 2en jaarg. van Hindia Poetra, het orgaan van het Indonesisch Verbond van Studeerenden, opent met een lang artikel „Gif en Tegengif", waarin de schr. een scherp protest doet klinken tegen een artikel van den hr. Zegers de Beijl in de Nieuwe Courant van 14 Oct. j.l. We kunnen in een kort bestek geen overzicht geven van de kwestie waarom het gaat (de hr. Z de B. is blijkbaar wel wat erg conservatief in zijne opvattingen tegenover de Indische beweging en van de Indonesiërs, die hij met opzet „Inlanders" noemt). Slechts het merkwaardige slot van het stuk in de „Hindia Poetra" ruimen wij een plaatsje in.

Als ik mij niet vergis — zegt schr., doelende op den naam „Indonesië" als verzamelzaam der eilanden in den Indischen Archipel — is de Duitsche wereldreiziger Adolf Bastian er mee begonnen en hebben wijlen prof. Kern, Neerland's grootste polyglot en prof. van Vollenhoven 't met kracht voortgezet. Indiërs kunnen wij niet genoemd worden, omdat de inboorlingen van Britsch-Indië er eerder recht op hebben. En nu is mijnheer Zegers de Beijl, een Inlander van Nederland, boos dat wij Indonesiërs worden genoemd. Hij wil den naam „Inlanders" voor ons gehandhaafd zien, omdat 't veel prettiger is om uit te spreken. Hij kan nu beweren dat Indonesië geen eenheid is, enz., enz., maar op 't oogenblik is 't dat wel en er is geen reden om te veronderstellen dat de (federatieve) band niet kan blijven bestaan in de toekomst; evenals een Fries een Fries, een Hollander een Hollander is, maar beiden Nederlanders, zoo is ook een Javaan een Javaan, een Minahasser een Minahasser en beiden Indonesiërs. En de heer Zegers de Beijl moge zich ergeren of niet, wij adresseeren onze brieven naar Padang, Soerakarta, Menado, Ambon enz. en daaronder zal hij immer den onvergankelijken naam zien prijken: I n d o n e s i ë.

In hetzelfde Nr. nog het vervolg van „Verslag van het Indonesisch Congres te Lunteren 23—26 Aug. 1920".

De Geest des Tijds.

Als „Varia" schrijft S. K. A. in bovengenoemd Nr. van „Hindia Poetra" het volgende: De Geest des Tijds: Uit het Koloniaal Weekblad „Oost en West" 1919: „Europeesche persstemmen. Wat de Inlander zegt. Wat de Chinees vertelt....."

Uit het Koloniaal Weekblad „Oost en West" 1920: „Uit de Europeesche pers. Uit de Indische pers. Uit de Chineesche pers." (!)

Tectona. Boschbouwkundig Tijdschrift.

Uit den inhoud van de Sept.-afl.: Eenige aanteekeningen omtrent een brand in culturen van verschillende houtsoorten, door R. Wind. — Iets over boschweidegang in enkele staten der Ver. Staten van Noord-Amerika, door W. J. K. — De bosschen in de Vereenigde Staten van Noord-Amerika, door M. A. F. Dijkmans. — Uit den Congresindrukken, door H. Oosterling. — Volksraad.

* * *

De vele sedert het vorig overzicht ontvangen literatuur noopt tot bekorting en bloote afschrijving der navolgende titels:

Indische cultuur-almanak (met supplement: tijdschriften en boeken betreffende kolonialen landbouw en aanverwante vakken), samengesteld door Prof. Dr. A. H. Berkhout en Dr. H. C. Prinsen Geerligs. 35e jaarg. (Amsterdam, J. H. de Bussy).

Bali en Lombok. Overzicht der litteratuur omtrent deze eilanden tot einde 1919, door C. Lekkerkerker. Uitgave van het Bali-Instituut (Rijswijk, Blankwaardt en Schoonhoven). Aan dit werk hopen we in het volgend Nr. van het Kol. Weekblad eene korte bespreking te kunnen wijden.

Album van natuurmonumenten van Ned.-Indië, uitgegeven door de Nederlandsch-Indische Vereeniging tot Natuurbescherming. Onder redactie van Dr. S. H. Koorders. Serie I. Plaat 1—12, naar fotographische opnamen van Dr. F. C. von Faber en Dr. S. H. Koorders. Druk van G. Kolff en Co. te Batavia. (Dit plaatwerk verscheen wel is waar reeds in 1918, doch schijnt eerst thans hier te lande verkrijgbaar te zijn gesteld).

Aanteekeningen op het Notariaat, door Jhr. A. H. van der Does de Bye, notaris te Soerabaja. ('s-Gravenhage, Gebr. Belinfante).

Das Geschlechtsleben der Naturvölker, von H. Fehlinger. (Leipzig, C. Kabitzsch).

J. C. Sonneborn. Handleiding voor ambtenaren van den post-, telegraaf en telefoondienst in Nederl.-Indië. Deel I. Engelsch. Uitgegeven door het Hoofdbestuur van den Ned.-Ind. P.T.T.-dienst. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Jaarverslag van de winning, het vervoer en den verkoop van Banka-tin over het exploitatiejaar 1917. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Jaarlijksch verslag der school tot opleiding van Indische artsen (S.T.O.V.I.A.) te Weltevreden over het schooljaar 1918—1919. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Verslag van de grievencommissie, ingesteld bij beschikking van het hoofd van den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst van 11 Juni 1919, No. 21458. 2 dln., waarvan 1 deel Bijlagen. (Batavia, Ruygrok en Co.).

Sumatra's Westkust in beeld. No. 1. Uitgave van het Encyclopaedisch Bureau. Met platen en kaarten.

Rapporten en verdere bescheiden betreffende de oprichting der Maatschappij tot exploitatie van de bronnen te Tiris, welke gevestigd zal worden te Soerabaja. (Soerabaja, E. Fuhri en Co.).

Landsdrukkerij. Verslag over 1919. [Departement van Gouvernementsbedrijven in Ned.-Indië]. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Voorloopige bedrijfs- (resultaten-) rekeningen over het jaar 1919 van de landsbedrijven en diensten, waarbij de handelsboekhouding ingevoerd is. (Batavia, G. Kolff en Co.).

Verslag omtrent handel, nijverheid en landbouw van Nederlandsch-Indië gedurende 1919. [Departement van Landbouw, Nijverheid en Handel. Publicatie van de Afd. Handel 1920. No. 3]. (Batavia, N. V. Uitgevers-Mij. „Papyrus").

Eindverslag van de Technische Onderwijs Commissie. Met 5 Bijlagen. (Weltevreden, N. V. Boekhandel Visser en Co.).

Het hooger onderwijs in Ned.-Indië (vervolg). — Medische kroniek (I). (De Banier, 8 Oct. '20).

Oude huizen te Batavia (slot), door v. L. (Het Indische Leven, 9 Oct. '20).

Oud-Bataviasche sprokkelingen (met ill.), door Glanor. — Over Indische oude munten (wordt vervolgd), door B. (De Reflector, 9 Oct. '20).

Algemeen Ingenieurscongres te Batavia 8—15 Mei 1920 (vervolg), door R. A. van Sandick. (De Ingenieur, 20 Nov. '20).

Lotgevallen van de Inlandsche steen- en pannenbakkerij met Regeeringshulp. (Nationale Staatkundige Gids, 11 Nov. '20).

Tropen-romantiek (geschiedenis van onze nootmuskaatcultuur, door P. C. van der Wolk (vervolg). (Cultura, Nov. '20).

Gemeentelijke zelfbeperking (vervolg), door G. de Raad. (Locale Belangen, 1 Oct. '20). Bijlage: Over Indiese stedebouw, door ir. Th. Karsten (herdruk).

Wijzigingen en aanvullingen betreffende de voorschriften der Protestantsche Kerken in Ned.-Indië. (Weltevreden, Landsdrukkerij).

Reizen en trekken in Oost-Indië: Straat van Makassar (met ill.). (De Kroniek, 1920, bl. 221).

Overzicht van betrekkingen in Nederlandsch-Indië waarvoor met Landssteun wordt opgeleid. ('s-Gravenhage, Algemeene Landsdrukkerij).

Nieuwe Uitgaven.

Onder dit hoofd lezen wij in Het Vaderland:

De Vestiging van het Nederlandsch Gezag in den Indischen Archipel, door Dr. E. B. Kielstra. Haarlem, de Erven Bohn.

Dit werkje van wijlen dr. E. B. Kielstra was in druk gereed, aldus mr. R. E. Kielstra, toen mijn vader op 4 Juni 1920 kwam te overlijden. Het moge bij den lezer de nagedachtenis in eere doen blijven van den schrijver, die een zoo groot deel van zijn welbesteed leven aan de geschiedenis en de belangen van Indië heeft gewijd.

Bedoeld is met dit werkje, blijkens het voorbericht, den Nederlandschen lezer een overzicht aan te bieden van de wijze, waarop ons Indische rijk is ontstaan; van de redenen, die tot vestiging in verschillende streken van den Archipel hebben geleid. Het werd samengesteld voor leeken, wier belangstelling in onze Indische nederzettingen misschien wel in theorie bestaat, maar in de practijk nog te kort schiet.

De redactie van de Vereeniging Volksuniversiteitsbibliotheek deed een goed werk met voor de samenstelling ervan het initiatief te nemen. Gelijk reeds door haar tusschenkomst prof. J. C. van Eerde's Inleiding tot de Volkenkunde van Ned.-Indië verscheen. Nog zal over Indië van diezelfde zijde spoedig verschijnen een werkje van prof. dr. H. T. Colenbrander over de „Groote Mannen uit onze Koloniale Geschiedenis".

Suriname.

Als uitknipsel uit de „Nieuwe Courant" wordt ons het volgende toegezonden:

„De Engelsche regeering heeft de vergunning tot aanvoer van koelies uit Hindoestan weder ingetrokken, niet alleen wat Nederlandsch-, maar ook wat Fransch-Guyana betreft. Zoowel te Paramaribo als te Cayenne is men daarover in zak en asch. Maar de menschen stierven als muizen en het kon zoo niet langer. In Nederland beginnen nu stemmen op te gaan, die afschaffing vragen van de Koloniale Staten, aangezien er met dit lichaam niets aan te vangen is."

Heeft men een loopje met ons willen nemen met deze toezending? Wij begrijpen van het heele bericht niets. De aanvoer van immigranten uit Britsch Indië heeft immers reeds sedert geruimen tijd niet meer plaats.

De derde zin van het bericht volgt zonder nieuwen regel op den tweeden. Moet daaruit afgeleid worden, dat de Koloniale Staten schuld hebben aan het sterven van de menschen als muizen? Van die groote sterfte is ons uit de Surinaamsche bladen niets gebleken en van de stemmen, die in Nederland beginnen op te gaan, hebben we niets vernomen.

Moeten die Staten het weer ontgelden? Wanneer zal men toch die ongerechtvaardigde verwijten nalaten? Die hun geheele werkzaamheid heeft gevolgd zal moeten erkennen, dat zij niet slechter gearbeid hebben dan de Tweede Kamer of dan welke gemeenteraad ook.

* *
*

In verband met het bovenstaande bericht, willen wij wijzen op een artikel in „The Daily Argosy" — een in Britsch Guyana verschijnend blad — van 15 September, onder het hoofd *„Proposed Colonisation Scheme for Surinam"*, waarin mededeeling wordt

gedaan van pogingen om Britsch Indiërs naar Suriname te doen emigreeren.

Dr. Singh n.l., onder wiens leiding 1000 Britsch-Indiërs uit Suriname per „*Madioen*" naar hun vaderland zijn teruggekeerd, heeft te zamen met de heeren Sital Persad, hoofdtolk, en Hajari, tolk bij het immigratiedepartement in Suriname, gedurende zes weken in Britsch Indië rondgereisd met het doel de leidende mannen te hooren over de mogelijkheid eener emigratie naar Suriname. Zij wezen er op, dat het Surinaamsche Gouvernement genegen was te treden in alle redelijke voorwaarden, die de Britsch Indische regeering mocht stellen. In den beginne stuitten zij op eenige oppositie, maar zij slaagden er in de overtuiging te vestigen, dat de immigranten alles te winnen hadden bij een vestiging in Suriname, Demerary en de West-Indische eilanden. Dr. Singh was van meening, dat het kolonisatie-schema zoowel voor Demerary als voor Suriname succes zou hebben.

In hetzelfde blad vinden wij de mededeeling van den heer Bechu Lall, dat, toen hij in Juni Britsch-Indië verliet, 2000 Britsch Indiërs (teruggekeerde emigranten en anderen, die nooit in Demerary geweest waren) verlangden naar die kolonie te emigreeren om werk te zoeken. Het leven was in Britsch Indië zeer moeilijk.

* * *

In „De Surinamer" van 3 October vinden wij voorts een ingezonden stuk van den heer Hajari, onder het hoofd: „*Is een degelijke kolonisatie met Britsch-Indiërs mogelijk?*" De heer Hajari schrijft, dat iedere oud-emigrant, dien hij te Calcutta of elders gesproken had, den wensch te kennen had gegeven naar Suriname terug te keeren.

Schrijver eindigt zijne interessante beschouwingen met deze verzekering: „Honderden, ja duizenden staan klaar om zich naar hier te begeven. Het is aan het Bestuur om hiervan gebruik te maken en de kolonie aan arbeidzame kolonisten te helpen, kolonisten, die het fundament der volkswelvaart, den middenstandslandbouw, zullen helpen bevestigen."

* * *

Aan een brief van den heer L(eys) in „De Standaard" ontleenen wij het volgende:

„Op dit oogenblik zijn twee zoons van kolonisten in Nederland. Ze beoefenen practisch het landbouwbedrijf in Nijkerk. Ze zijn van plan twee jaar in Nederland te blijven en dan weer naar Suriname terug te keeren. Zoo is voor 't eerst na vijf en zeventig jaren weer een band gelegd tusschen de Nederlandsche kolonisten en het moederland.

Een krachtige prikkel om als kolonisten naar den vreemde te gaan is tegenwoordig, dunkt mij, niet aanwezig, ten minste lang niet in die mate als toen in '45 van den Brandhoff met een paar honderd boeren naar Surniame kwam of in '46 toen van Raalte met zijn landverhuizers naar Michigan trok. De landbouwers hebben het tegenwoordig niet zoo slecht in 't moederland om de ontberingen van het kolonistenleven zich te getroosten. Maar ik heb het oog op die groote massa jonge landbouwers, die, hoe hoog de loonen ook zijn, toch weinig toekomst hebben in 't landbouwbedrijf in 't moederland, omdat ze wel nooit over genoegzaam kapitaal zullen beschikken om zich als zelfstandig landbouwer te vestigen. Aan hen biedt Suriname een toekomst; ik hoop dat nader uiteen te zetten als ik het volgend jaar met verlof kom en ik hier en daar eens propaganda zal mogen maken voor een nieuwe kolonisatie. Tot zoolang dus laat ik dit onderwerp maar rusten. 't Zou mij echter genoegen doen als deze of gene, die ook belang stelt in onzen arbeidersstand en in Suriname, al vast den weg zou willen bereiden, opdat ik meer belangstelling moge ondervinden dan het Studie Syndicaat."

* * *

De Minister van Koloniën heeft aan de Tweede Kamer doen toekomen een nota van wijziging van het wetsontwerp tot nadere verhooging en wijziging van de koloniale huishoudelijke begrooting van Suriname voor het dienstjaar 1920.

ƒ 17.536 wordt gevraagd voor tijdelijke verhooging, wegens de duurte, van de bijdrage aan de Evangelische Broedergemeente en aan de R. K. gemeente voor weezenverpleging. Onder den drang der omstandigheden vooruitloopende op de beslissing van den Nederlandschen begrootingswetgever, heeft de Minister den gouverneur telegrafisch medegedeeld geen bezwaar te hebben tegen een dadelijke uitkeering van den toeslag.

Voor duurtebijslagen aan landsdienaren enz. is ƒ 800,000 meer noodig (ƒ 1,570,000).

Curaçao.

De wenschelijkheidsbegrooting.

Wij hebben eenige weken geleden uitvoerig medegedeeld, welke de plannen van den Gouverneur waren ter bevordering van de economische verheffing van de kolonie. In 1920 zou de uitvoering daarvan beginnen. De plannen waren echter nog niet gereed, toen de begrooting van dit jaar behandeld werd. Om nu echter toch het oordeel van den Kolonialen Raad te vernemen, had de Gouverneur een „wenschelijkheidsbegrooting" ontworpen en deze aan den Raad voorgelegd. Hoewel daarop verschillende uitgaven gebracht waren, die, zooals reeds vroeger gebleken was, de instemming van de meerderheid van het College niet hadden, heeft de Raad den Gouverneur blijkbaar een kans willen geven en de gelden gevoteerd.

Volgens een bericht in „Voz di pueblo" van 18 October l.l., zou de Gouverneur uit Nederland bericht ontvangen hebben, dat de Regeering „er voorloopig niet aan denkt, de wenschelijkheid, door den kolonialen Raad onlangs uitgesproken, ...werkelijkheid te doen worden.

Wij wachten met belangstelling hieromtrent een mededeeling van den Gouverneur aan den Raad af.

Ambtenaarssalarissen.

Onze bezwaren tegen een uitkeering in eens aan de ambtenaren, „die het meest van allen den druk der huidige levensomstandigheden gevoelen", en die wij aldus weergaven:

„Wij kunnen hierin niet anders zien dan een zeer onvoldoend lapmiddel dat de gewenschte salarisverhooging niet, en althans niet in de gewenschte richting, bevordert."

zou de „Amigoe di Curaçao" deelen, „wanneer er geen sprake was van een definitieve salarisregeling", en vervolgt dan:

„Met zekerheid weten wij, dat er reeds verscheidene maanden aan deze nieuwe regeling met kracht gewerkt wordt.

Dat de Commissie, met deze regeling belast, nog niet met haar arbeid gereeds is gekomen, bewijst alleen, dat haar taak veel omvangrijker en ingewikkelder is gebleken, dan de meesten kunnen vermoeden."

Een herziening van de salarissen der Gouvernementsambtenaren van Curaçao is niet zoo'n heksenwerk, dat men daarvan zeggen kan, dat men haar omvangrijkheid en ingewikkeldheid niet kan vermoeden. Er zijn nog andere mogelijkheden, dan de „Amigoe" veronderstelt, b.v., dat de commissie te weinig voortvarend is, of het werk heelemaal niet geschikt is, om commissioraal gedaan te worden. Intusschen meldde „La Crux" in Augustus, dat de Commissie haar voorstellen aan den Gouverneur had ingezonden. Twee maanden later zijn wij nog even wijs.

Echter zouden we op deze zaak niet teruggekomen zijn, als „Voz di pueblo" niet intusschen met de verbijsterende mededeeling gekomen was, dat het Gouvernement „zich in een rondschrijven tot de voornaamste firma's en maatschappijen gewend (heeft), om, alvorens ze menschen in dienst nemen, die bij 't Gouvernement geëmployeerd zijn, met 't Bestuur er over te spreken, met de bedoeling natuurlijk als 't Gouvernement zegt, ze niet te kunnen missen, zij er van afziet ze te engageeren."

Behalve dat het Gouvernement zijn personeel voor een groot gedeelte te laag bezoldigt, zou het nu dus

nog dezen druk op zijn ambtenaren gaan uitoefenen, om hen *desniettegenstaande* te behouden. Het is haast niet aan te nemen, dat dit bericht in dien vorm juist is.

Men heeft jarenlang de salarissen in de kolonie kunstmatig laag gehouden en aan het departement in Den Haag liep langen tijd een legende omtrent den levensstandaard in de kolonie, die zoo langzamerhand zelfs daar wel niet meer voor waar gehouden zal worden.

Ter toelichting van onze lezers in het moederland, willen wij eens even enkele bezoldigingen noemen, die vastgesteld zijn voor uit Holland uitgekomen krachten:

Gezagh. der Bovenw. eilanden	ƒ 7.000.—,
Lid van het hof van justitie	,, 4.000.— —ƒ 5.000.—,
Administrateur van financiën	,, 4.000.— —,, 5.000.—,
Inspecteur voor het onderwijs	,, 4.000.— —,, 5.000.—,
Hoofdonderwijzer 1ste rang	,, 3.000.— —,, 3.500.—,
Onderwijzer 1ste rang	,, 2.000.— —,, 2.500.—,
Landbouwkundige	,, 3.000.— —,, 3.500.—,
Directeur van den openbaren gezondheidsdienst	,, 6.000.— —,, 7.000.—,
Directeur van openbare werken	,, 7.000.—.

Dat zijn de *vastgestelde* salarissen, maar, zooals men weet, genieten verscheidene dezer ambtenaren heel wat meer. Wie heeft lust daarvoor uit te komen? Een volgend maal hopen wij eens een en ander van de andere bezoldigingen mee te deelen.

Suikercrisis op Cuba.

Hierover schrijft de ,,Amigoe'':

De geheel onverwachte daling van de suikerprijzen op de markt van New York nu enkele maanden geleden. heeft op Cuba, het grootste suiker-produceerende land der wereld, tot een geweldige crisis aanleiding gegeven.

In het eerst verwachtte men, dat die lage prijzen zich onmogelijk lang zouden kunnen handhaven, en weer spoedig door een rijzing zouden gevolgd worden. In die verwachting is men bedrogen. Nu Duitschland en Japan hun beetwortelsuiker op de markt gebracht hebben tegen veel lageren prijs en ook de Javasuiker als mededinger in New York optreedt en daar reeds tegen 8 dicts per pond (met inbegrip van invoerrechten) wordt aangeboden, is er aan het monopolie der Cuba-suiker en daarmede aan de willekeurig hoogen prijs, misschien voor goed op de markt van New York een einde gemaakt.

Voor Cuba echter beteekent dit een debacle.

Verschillende suikerproducenten van Cuba waren naar het schijnt begonnen hun oogst van dit jaar achter te houden en weigerden ze deze tegen den bespottelijk lagen prijs uit te voeren, tevens met de bedoeling om bij het groote tekort aan suiker op de wereldmarkt pressie op de markt van New York uit te oefenen.

Nu echter Duitschland en Java hun suiker op de markt van New York gebracht hebben, zal die poging tot pressie wel zonder succes blijven.

Onder deze omstandigheden is het te begrijpen, dat de planters op Cuba, nog meer dan andere jaren, de aanzienlijke voorschotten, die de bankinstellingen van Habana bij het begin van den oogst aan hen verstrekken, niet missen kunnen. Doch van den anderen kant kunnen zij bij de tegenwoordige lage koersen ook veel geringere zekerheid stellen voor de prompte afbetaling van die voorgeschoten gelden.

Om de suikerindustrie in dien dringenden nood te helpen heeft generaal Menocal, President der Cubaansche Republiek, reeds beloofd den planters krachtige financieele hulp te bieden en schijnt voornemens van regeeringswege een Emissiebank op te richten om aan de suikerproducenten voorschotten op hun oogst te verleenen.

Tot zoover stonden de zaken geregeld of liever nog niet geregeld, toen op eens 8 dagen geleden de Amerikaansche Handels-Bank (El Banco Mercantil de los Est. Un.) aan de suikercentrales den eisch stelde om onverwijld de gegeven voorschotten terug te betalen. Uit vrees dat ook de andere Banken met denzelfden eisch voor den dag zouden komen, werd terstond door den Bond van planters en eigenaars van suikercentrales een vergadering belegd, om te beraadslagen welke maatregelen te nemen. Nu blijkt dat de Bankinstellingen reeds den terugslag voelen van deze crisis en hun uitgeleende gelden bij de planters niet meer veilig rekenen. Doch ook het groote publiek komt door den weeromstuit in actie. Een telegram van 9 October van Habana meldt, dat de Banco Internacional van Cuba haar betaling gestaakt heeft, hetgeen een geweldige paniek onder de inleggers bij al de andere banken van het eiland ten gevolge had. El Banco Español en El Banco Nacional hebben dien Zaterdag meer dan 10 millioen dollars terugbetaald aan cliënten, die hun gelden kwamen terugvorderen.

De President heeft nu, om de banken op de been te houden, tot denzelfden noodmaatregel zijn toevlucht genomen, die door de meeste oorlogvoerende landen in de eerste dagen van het uitbreken van den oorlog werd toegepast en een decreet van het Moratorium afgekondigd.

Dientengevolge zal de Beurs van Habana, zoolang de crisis duurt, gesloten blijven.

Geen wissels en chèques kunnen voorloopig tot 1 December meer ter betaling worden aangeboden of opgevorderd. Wie gelden bij de Banken in deposito heeft, kan daarvan niet meer dan 10 pCt. van het totaal bedrag ter uitbetaling opvorderen, behalve wanneer het dienen moet ter kwijting van invoerrechten of andere belastingen.

Het is te hopen dat hiermede de crisis bezworen is.

Ingezonden Stukken.

Aan de
Redactie van het ,,Koloniaal Weekblad''.

Met belangstelling nam ik kennis van het artikel over Dr. A. Yusuf Ali in Nederland, in de aflevering van 18 November 1920 van Uw weekblad verschenen en gaarne sluit ik mij aan bij Uwe daarin, ten aanzien van dezen vooraanstaanden Britsch-Indiër geuite waardeering.

Eene vraag, die zich echter opdringt is deze: of, waar Dr. Ali bij zijne lezingen omtrent Britsch-Indië ook p o l i t i e k e onderwerpen besprak, wij goed zullen doen ons geheel naar z ij n e inzichten te oriënteeren?

Volgens de N. Rott. Courant van 11 November 1920, Avondblad, zeide Dr. Ali in zijne den vorigen dag hier ter stede gehouden lezing:

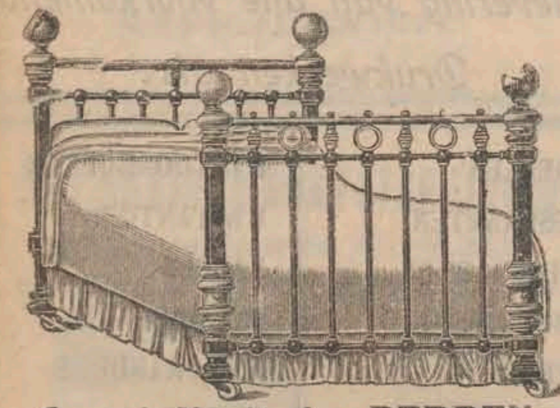
,,......Het Indische rijk is een uitgebreid geografisch ,,geheel en bestaat uit bijna twee millioen vierkante ,,mijlen. Bij de volkstelling van 1911 had het 315 mil- ,,lioen inwoners, het volgend jaar is er opnieuw een ,,telling en dan zal er wel blijken, dat het aantal tot ,,320 of 335 millioen is gestegen.

,,De 12 millioen zielen van Burmah uitgezonderd, ver- ,,toont deze bevolking een gemeenschappelijk karakter, ,,ondanks eene sterke verscheidenheid van typen, zij is ,,een eenheid in etnografisch, taalkundig, cultureel, ,,historisch, klimatologisch opzicht en in haar levens- ,,wijze. Ongeveer 30 pCt. van het grondgebied wordt ,,door zelfheerschende Indische vorsten bestuurd, die ,,hun gezag ontleenen aan gebeurtenissen van vóór — ,,doch niet lang voor — de vestiging van het Britsche ,,gezag. De bevolking dezer staten bedraagt ongeveer ,,22 pCt. van de totale bevolking van Indië......''

Toevallig bevat de November-aflevering 1920 van ,,The Nineteenth Century and After'' een artikel van Sir O Moore Creagh, oud-commandant van het leger in Britsch Indië, waarin deze generaal het navolgende schrijft:

,,.........Mr. Montague based his gift of Dominion sta- ,,tus to India on the pretext that its peoples possess a ,,sense of racial unity. Its population is made up of ,,forty different races speaking over one hundred and ,,forty distinct languages and following innumerable ,,inimical cults. Each of these cults indicates to a great ,,extent different racial or historical origins, confliting ,,ideals and disrupting social sentiments; within the ,,cults themselves there is not one...... without several ,,subdivisions, which are ever engaged in rivalry and ,,discord with each other. India is a land of many coun- ,,tries, in each of which polyglot communities, divided ,,into thousands of inimical groups are mixed up toge- ,,ther promiscuously like currants in a pudding.

,,To talk of nationality, national leaders, or national ,,public opinion is only to deceive the British public. ,,To talk of this human complex as a racial and cul- ,,tured unity is only done for propaganda purposes, but

„a propagandist cannot wipe away all the invasions, „migrations, war and masacres which for thirty centu- „ries have played havoc with the land and rendered „the unification of its population an idle dream......"

Is u het niet met mij eens, dat hier groote tegenstrijdigheid van inzichten bestaat, die eenige nadere verklaring voor den niet-deskundige in Britsch-Indische aangelegenheden behoeft?

Den Haag, 22 November 1920.

VAN ROMONDT.

Mededeelingen.

Van het Hoofdbestuur:

HOOFDBESTUURS VERGADERING op *27 November e.k.* des namiddags ten 2 ure in het gebouw Laan van Meerdervoort 187 alhier.

Agenda:

I. Notulen. (Zie Kol. Weekblad No. 20 van 13 Mei 1920).
II. Bekrachtiging der benoeming als leden der Studie-Commissie van de Heeren Dr. L. W. Th. Baron van Boetzelaer van Dubbeldam en Dr. C. J. Vinkesteyn.
III. Exploitatie Koloniaal Weekblad.
IV. Aanstelling van een propagandist voor het wermen van leden c.q. begunstigers.
V. Mededeelingen.
VI. Rondvraag.

De Secretaris,
F. H. A. v. d. BRUGH.

Van het Informatie-bureau:
(Heulstraat 17, Den Haag).

UITZENDING NAAR NEDERLANDSCH-INDIE VAN STUURLIEDEN EN MACHINISTEN VOOR DEN DIENST DER BEBAKENING EN KUST-VERLICHTING.

Ten behoeve van den dienst der bebakening en kustverlichting in Nederlandsch-Indië is de uitzending noodig van:

twee tweede-stuurlieden;
vier derde-stuurlieden;
vier tweede-werktuigkundigen, en
vier derde-werktuigkundigen;
welke allen in tijdelijken dienst voor vijf jaar kunnen worden geplaatst.

Hunne bezoldiging zal, indien de ontwerp-Indische begrooting voor 1921 wordt aangenomen, van 1 Januari van dat jaar af als volgt zijn geregeld:

de tweede-stuurlieden zullen eene aanvangsbezoldiging ontvangen van ƒ 270 (tweehonderd zeventig gulden) 's maands, welke door toekenning van twee éénjaarlijksche verhoogingen van ƒ 40 's maands kan stijgen tot ƒ 350 (driehonderd vijftig gulden) 's maands;

de derde-stuurlieden zullen eene aanvangsbezoldiging ontvangen van ƒ 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands, welke door toekenning van twee éénjaarlijksche verhoogingen van ƒ 40 's maands kan stijgen tot ƒ 230 (tweehonderd dertig gulden) 's maands;

de tweede-werktuigkundigen zullen eene aanvangsbezoldiging ontvangen van ƒ 400 (vierhonderd gulden) 's maands, welke door toekenning van drie éénjaarlijksche verhoogingen van ƒ 50 's maands en één tweejaarlijksche verhooging van ƒ 40 's maands kan stijgen tot ƒ 590 (vijfhonderd negentig gulden) 's maands;

de derde-werktuigkundigen zullen eene aanvangsbezoldiging ontvangen van ƒ 270 (tweehonderd zeventig gulden) 's maands, welke door toekenning van twee éénjaarlijksche verhoogingen van ƒ 40 's maands kan stijgen tot ƒ 350 (driehonderd vijftig gulden) 's maands.

Boven de bezoldiging wordt een duurtetoeslag genoten, zoomede eene voedingtoelage, welke normaal ƒ 65 doch thans tijdelijk ƒ 80 's maands bedraagt.

De bezoldiging is onderworpen aan eene korting van 2 ten honderd ten behoeve van de burgerlijke pensioenen en van 5 ten honderd voor de gewone bijdrage aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië. Bovendien is bij eerste indiensttreding, ten behoeve van laatstgenoemd fonds, door gehuwden twee maanden en door ongehuwden ééne maand bezoldiging te voldoen en wel in eens of, met bijberekening van rente ad 5 ten honderd 's jaars, in 36 gelijke maandelijksche termijnen. Bij huwelijk ééne maand bezoldiging, te voldoen op de wijze als zooeven aangegeven.

Bij bevordering, door gehuwden tweemaal het bedrag der verhooging over ééne maand, door ongehuwden éénmaal. De bijdragen wegens huwelijk worden verhoogd met een percentage, afhangende van de leeftijden van man en vrouw.

Aan de uitzending is verbonden:

a. overtocht in de tweede klasse casu quo met het wettig gezin;

b. eene tegemoetkoming in de uitrustingskosten, bedragende voor de derde-stuurlieden ƒ 750 (zevenhonderd vijftig gulden), voor de tweede-stuurlieden en de derde-werktuigkundigen ƒ 1250 (een duizend tweehonderd vijftig gulden) en voor de tweede-werktuigkundigen ƒ 1500 (een duizend vijfhonderd gulden), welke bedragen tijdelijk met 50 pCt. zijn verhoogd, en dus onderscheidenlijk ƒ 1125, ƒ 1875 en ƒ 2250 bedragen;

c. ingeval men gehuwd vertrekt, uitkeering van eene maand aanvangsbezoldiging als tegemoetkoming in de verplichte huwelijksbijdrage ten behoeve van het Weduwen- en weezenfonds voor Europeesche burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië;

d. eene voorloopige bezoldiging, ingaande met den dag van inscheping naar Nederlandsch-Indië en bedragende voor de derde-stuurlieden ƒ 125 (eenhonderd vijf en twintig gulden) 's maands, voor de tweede-stuurlieden en voor de derde-werktuigkundigen ƒ 150 (eenhonderd vijftig gulden) 's maands en voor de tweede-werktuigkundigen ƒ 250 (tweehonderd vijftig gulden) 's maands, waarop vóór het vertrek uit Nederland eene maand voorschot kan worden uitgekeerd.

Zij, die ter beschikking van den Gouverneur-Generaal van Nederlandsch-Indië worden gesteld, zijn verplicht om ingevolge het Koninklijk besluit van 22 Juni 1916 no. 12 (Staatsblad no. 289) de in verband met hunne uitzending voor den Indischen dienst aan hen of te hunnen behoeve dan wel ten behoeve van hun gezin van landswege voldane gelden, wegens tegemoetkoming in de kosten van uitrusting, tegemoetkoming in de aan het Weduwen- en weezenfonds voor burgerlijke ambtenaren in Nederlandsch-Indië te betalen huwelijksbijdrage, overtocht naar Nederlandsch-Indië, zoomede alle andere aan hen ter zake voormeld middellijk of onmiddellijk van landswege toegelegde gelden (met uitzondering van te genoten bezoldiging en hetgeen daarmede is gelijk te stellen), onverwijld in 's lands kas terug te storten, indien geval zij niet binnen den hun aan te wijzen termijn naar Nederlandsch-Indië vertrekken, de reis derwaarts moedwillig afbreken of om andere redenen dan welbewezen ziels- of lichaamsgebreken, buiten eigen toedoen ontstaan (ter beoordeeling van de Regeering), de werkzaamheden, waarvoor zij worden uitgezonden, niet aanvaarden, dan wel binnen 5 jaren na hunne aankomst in Nederlandsch-Indië uit 's lands dienst worden ontslagen.

Zij, die voor uitzending in aanmerking wenschen te komen, behooren zich, bij ongezegeld adres, te wenden tot het Departement van Koloniën (9de Afdeeling B), onder overlegging van:

a. hunne diploma's en getuigschriften of aanbevelingen;

b. eene korte beschrijving van opleiding en levensloop.

In het adres moet de geboortedatum worden vermeld, voorts of de candidaat gehuwd is en casu quo het aantal zijner kinderen.

Door een vanwege het Departement van Koloniën in te stellen onderzoek zal moeten blijken van lichamelijke geschiktheid voor den Indischen dienst.

(Nederlandsche Staatscourant van 11 November 1920, No. 220).

Vereeniging OOST en WEST.

HOOFDBESTUUR: Heulstraat 17, 's-GRAVENHAGE.

STUDIE-COMMISSIE. Jongelieden, welke bij aankomst in Nederland inlichtingen wenschen voor onderdak, enz., zelfs van boord afgehaald zouden willen worden, Ouders en Voogden, welke toezicht op hun in Nederland studeerende kinderen of pupillen wenschen, wendt U tot den gedeleerde der Studie-Commissie, den Heer J. C. Hietink, van der Heimstraat 76, 's-Gravenhage, Telefoon Scheveningen No. 1514.

INFORMATIE-BUREAU ten behoeve van personen, die een werkkring zoeken in Nederl. Oost- of West-Indië of daartoe hunne kinderen of pupillen willen opleiden, ook voorlichting verstrekkende op elk gebied aan personen van Indië komende of aanraking met Indië zoekende, Secretaris de Heer J. L. van Gennep, Heulstraat 17, 's-Gravenhage, Telef. Haag No. 4519, Bureau-uren 10—12 v.m. en 2.30—4 nam.

TEHUIS VOOR NEDERLANDSCH-INDISCHE BEDIENDEN, „Persinggahan", van Boetselaerlaan 2, 's-Gravenhage, waar Nederlandsch-Indiërs een tijdelijk onderkomen en hulp en raad kunnen vinden. Indische bedienden, die met een familie naar Indië willen terugkeeren, een dienst zoeken of van dienstbetrekking willen veranderen, wenden zich tot den Directeur, den Heer F. de Munnik, Telef. Scheveningen No. 248

*** Bij het **INFORMATIE-BUREAU** van de Vereeniging „Oost en West", Heulstraat 17 en de Firma MARTINUS NIJHOFF, Lange Voorhout 9, Den Haag, zijn de navolgende werkjes verkrijgbaar:

a. 1. **Een boekje over onze Oost voor hen, die er niet geweest zijn.** (Tweede druk)
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
2. Onze Oost. II. **Iets over den Inlander en zijn Zieleleven,** door T. J. Bezemer.
Prijs: **f 0.05** per exemplaar en f 0.01½ frankeerkosten.

b. Onze West (Tweede druk) bestaande uit:
1. **De Kolonie Suriname,** door Fred. Oudschans Dentz;
2. **De Kolonie Curaçao,** door Mr. B. de Gaay Fortman.
Prijs: **f 0.50** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.

c. Staats- en particuliere betrekkingen in onze Overzeesche Bezittingen: Werkkring en Vooruitzichten.
No. I. **De Bestuursambtenaren in Nederl.-Indië.** (2de, geheel omgewerkte druk met 8 foto's).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.
No. II. **De Geëmployeerde bij de Javasuiker-Industrie.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. III. **De Rechterlijke Ambtenaar in Nederlandsch-Indië.** (Tijdelijk uitverkocht)
No. IV. **De Ingenieur in Nederlandsch-Indië.** (2de, verbeterde druk).
Prijs: **f 0.75** per exemplaar en 0.03 frankeerkosten.
No. V. **De Ambtenaar bij het Boschwezen in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. VI. **De Ambtenaar bij het Onderwijs in Nederlandsch-Indië.** (2de verbeterde druk).
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.
No. VII. **De Vooruitzichten van den Nederlandschen arts in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.
No. VIII. **De Ambtenaar bij den dienst der in- en uitvoerrechten en accijnzen in N.-Indië.**
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. IX. **De Ambtenaar bij de Gouvernements-Marine in Nederl.-Indië.** (2de verb. druk.)
Prijs: **f 0.20** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.
No. X. **De Ambtenaar bij den Post-, Telegraaf- en Telefoondienst in Nederlandsch-Indië.**
Prijs: **f 0.25** per exemplaar en f 0.04½ frankeerkosten.
No. XI. **De Geëmployeerde bij de Rubber-(caoutchouc) cultuur en bij eenige Bergcultures in Nederl.-Indië.** Prijs: **f 0.40** per exemplaar en f 0.03 frankeerkosten.

d. **Emancipatie-Toespraak** door Th. A. C. Comvalius. Prijs: 1 ex. *f* 0.25, porto *f* 0.01½.

N.B. *Beleefd verzoek bij bestelling het kostende vooraf per postwissel toe te zenden aan het Informatie-Bureau, Heulstraat 17, te 's-Gravenhage.*

Afdeeling 'S-GRAVENHAGE.

Aan het Bureau **Laan van Meerdervoort 187,** zijn van **10—12** en van **2—4** uur (uitgezonderd Zaterdagsmiddags) inlichtingen te bekomen omtrent de volgende personen die werk zoeken voor:

Muziek- en Zanglessen.	Lessen in Machineschrijven en Stenografie.
Teeken- en Schilderlessen.	Dame als Hoofd — of hulp in de huishouding.
Lessen in moderne talen.	Kinderjuffrouw in Indië.
Fransche-, Duitsche-, Engelsche- en Italiaansche Conversatielessen.	Indische massage en manicure, uitsluitend voor Dames en kinderen.
Opleiding admissie examen H. B. S. en Gymnasium.	Zweedsche gymnastiek, Heilgymnastiek, enz., uitsluitend voor Dames en Kinderen.
Schrijf-, Type- en Vertaalwerk.	

Deze inlichtingen zijn ook te verkrijgen op schriftelijke aanvraag bij den Secretaris der Commissie voor hulp aan werkzoekenden, den heer J. A. SOETENS, **Buijs Ballotstraat 15.**

Aan bovengenoemd adres zijn ook inlichtingen te bekomen omtrent Families, die zich belasten met de opvoeding van kinderen, omtrent hotels, pensions, inrichting, medische hulp, onderwijs, enz.

OPGAVE van Leden der Vereeniging „Oost en West", die zich beschikbaar stellen voor het geven van privaatlessen in Indische talen, Staats- en Strafrecht.

A. H. J. G. WALBEEHM, Hooge Rijndijk 55, Leiden. — Javaansch. — Maleisch.
Mr. E. RIJKE, Witte Singel 46, Leiden. — Staatsinstellingen van Ned. O.- en W.-Indië. — N.-I. Strafrecht. — N.-I. Strafvordering. — Madoereesch. — Javaansch. — Maleisch.
S. TAGOR, Inl. Veearts, Korte Jansstr. 19, Utrecht. — Maleisch. — Battaksch.
J. J. F. SCHREUEL, Gepens.-Assist.-Res., Vogelkersstraat 1, Den Haag. — Maleische taal- en letterk.
B. Th. BRONDGEEST, Heerenweg 199, Haarlem. — De Islam en zijn beteekenis voor Indië. — Arabisch. — Maleisch. — Javaansch.
A. H. JANSEN, Hamerstraat 25, Bussum. — Maleisch (gramatica, correspondentie, spreken); geeft les te: Bussum, Naarden, Weesp, Amsterdam, Hilversum, Baarn, Laren en 's-Graveland.
Mr. F. C. L. MEIJER, Hoogeweg 56, Zantvoort. — N.-I. Strafrecht - N.-I. Strafvorder. - Alg. Ind. vraagstukk.
H. J. VERMEER, 1e v. d. Boschstraat 91, Den Haag. — De Maleische omgangstaal voor de praktijk.

LEDEN, die in deze opgave opgenomen wenschen te worden, kunnen zich opgeven aan den Secretaris der Vereeniging, Heulstraat 17, 's-Gravenhage.

☞ **Bovenstaande werkjes zijn ook verkrijgbaar bij den Hoofdvertegenwoordiger der Vereeniging in Ned.-Indië, den Heer A. J. GOOSZEN, Sragen, res. Soerakarta, Java.**

Maison de Bonneterie

Leverancier van H. M. de Koningin. Leverancier van H. M. de Koningin.

DEN HAAG, Buitenhof–Groenmarkt. **AMSTERDAM, Kalverstraat–Rokin.**

Grootst gesorteerde Magazijnen van Elegante Dames- en Kinderconfectie.

MAGAZIJN VAN

Heerenhoeden en Pelterijen,

EDUARD PELGER,

Prinsestraat 35 - Den Haag,

Telefoon No. 3902. 30

WANNEER GIJ

Dames- of Heeren-Kleeding wilt laten Oppersen, Repareeren, Keeren, Moderniseeren, Vermaken, opnieuw Voeren, onzichtbaar Stoppen, kortom wat gij maar wilt, ga dan naar 178

Kleermakerij „UNICUM"

Anna Paulownastraat 30a, Tel. 4947

DEN HAAG

De prijs wordt steeds VOORUIT bepaald.

MAISON H. SIMONS

Mantel- en Costuummagazijnen 159

13 HEULSTRAAT DEN HAAG NOORDEINDE 17a

zijn steeds voorzien van het Nieuwste op het gebied van

DAMESKLEEDING

GEREED EN OP MAAT

Goede pasvormen. Solide Stoffen. Billijke prijzen.

Instituut W. G. TAANMAN

INTERNAAT de Perponcherstraat 105 — **EXTERNAAT** de Perponcherstr. 101-103

Afd. A. Opleiding voor eindexamen H. B. S. 5-j. c. Inst., voor de Marine Milit. Academie, Cand. O.-I. ambtenaar.
Afd. B. Opleiding voor Staatsexamen A. en B.
Afd. C. Opleiding voor Cadettensch., Zeevaartsch., Middelb. Kol. Landbouwsch., Machinistensch., enz.
Afd. D. Lager Onderwijs voor Leerl. van af 6 jaar. Opl. 1ste kl. Gymn. en H. B. S. 169

Firma A. L. J. en W. DE HAAS 184

Vleeschhouwer Hofleverancier

Wagenstraat 35a, 'S-GRAVENHAGE, Tel. H. 882

HOEKER & Zn.

Uitsluitend adres **Heerengracht 435–437**

Goud - Zilver

Paarlen - Brillanten

AMSTERDAM 193 **Telefoon 309 Noord**

Oudste en Soliedste Adres

Opgericht Ao 1781

HAAGSCHE MANUFACTUURHANDEL

voorheen **VAN HOUTEN & Co** 165

Groote Markt 4, DEN HAAG, Tel. 1974, Laan 2-4

Manufacturen
Witte Goederen
Karpetten
Loopers
Ledikanten
Bedden
Dekens
Matrassen
Vitrages
Gordijnen

Groote sorteering

Slaapkamer-Ameublementen

A. SCHRÖDER & Co.

Groenmarkt.

1

RUIME KEUZE

Practische St. Nicolaasgeschenken

Modemagazijnen

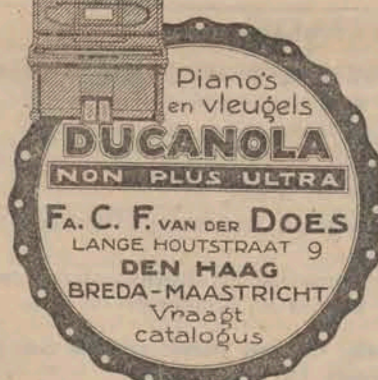
van Bommel

Vlamingstraat 8-10

202 Prins Hendrikstraat 98-106

SPECIALITEIT

Handschoenen

133

Instituut LAURILLARD

OPLEIDING voor verschillende examens en ambten, zooals Staatsinrichting M. O., Staathuishoudk. M. O., Gemeente-administratie, Boekhouden. De opleid. geschiedt ook **schriftelijk** in Nederland en Koloniën met zeer goede resultaten. Prospectus en lijsten met namen en adressen van **vierhonderd en vijftig geslaagden** worden op aanvraag gratis toegezonden door Mr. Dr. I. J. M. LAURILLARD,

Oranjeplein 102 - Den Haag

Telefoon 6225

180

P. B. VAN MOORSEL & Co

Kerkplein 11-12, naast het Hoofdpostkantoor.
Torenstraat 5-6 - Telefoon 2898 - Den Haag 5

Goedkoopst adres voor het meubileeren en stoffeeren van woningen

Holland-Canada Hypotheekbank

's-Gravenhage - Winnipeg 95

Directie: Mr. J. D. P. TEN BOSCH te 's-Gravenhage; J. P. COSTER te Winnipeg.

Drukkerij ten Hagen levert tegen billijken prijs drukwerk, dat aan bijzondere eischen voldoet.